

Ρομανική τέχνη

1. Διαδέχεται την καρολίγγια και την οθώνεια εποχή. Χρονολογείται από το 1000 (στη Γαλλία) / μετά το 1000 (στη Γερμανία) έως το 1150 (στην Κεντρική Γαλλία) / 1250 (στις υπόλοιπες χώρες).
2. Συνοδεύει την εποχή του Φεουδαλισμού στην Ευρώπη και την ίδρυση των πρώτων μεγάλων πόλεων.
3. *Πρώτη τεχνοτροπία με τοπικές ιδιαιτερότητες.*

Ρομανική τέχνη

Σχετικά με τη «Ρομανική» Τέχνη, ήδη το 1818 χρησιμοποιείται ο όρος «romanesque» από τον Charles de Gerville για την αρχιτεκτονική στην τεχνική με ημικυκλικά τόξα.

Δεν υπάρχει **μία μόνο χρονολόγηση** για τη Ρομανική Τέχνη (όπως άλλωστε και για τη Γοτθική Τέχνη). Συμβατικά υποθέτουμε ότι η Ρομανική Τέχνη αρχίζει

1. στη Γαλλία / Νορμανδία περίπου το 1000 και τελειώνει ήδη περίπου το 1130 (αρχίζει τότε η γοτθική τέχνη στη Γαλλία),
2. στην Αγγλία περίπου το 1050 (αββαείο του Westminster, με επιρροές από τη Νορμανδία), και εκτενέστερα μετά το 1066 (μάχη του Hastings, ο William ο Κατακτητής) και τελειώνει περίπου το 1300,
3. στην υπόλοιπη Βόρεια Ευρώπη, την Ιταλία και την Ισπανία μετά το 1000 και τελειώνει μέσα στον 13^ο αι.

Ρομανική τέχνη

1. Διαδέχεται την καρολίγγια και την οθώνεια εποχή. Χρονολογείται από το 1000 (στη Γαλλία) / μετά το 1000 (στη Γερμανία) έως το 1150 (στην Κεντρική Γαλλία) / 1250 (στις υπόλοιπες χώρες).
2. Συνοδεύει την εποχή του Φεουδαλισμού στην Ευρώπη (δουλοπάροικοι!) και την ίδρυση των πρώτων μεγάλων πόλεων.
3. *Πρώτη* τεχνοτροπία με τοπικές ιδιαιτερότητες.

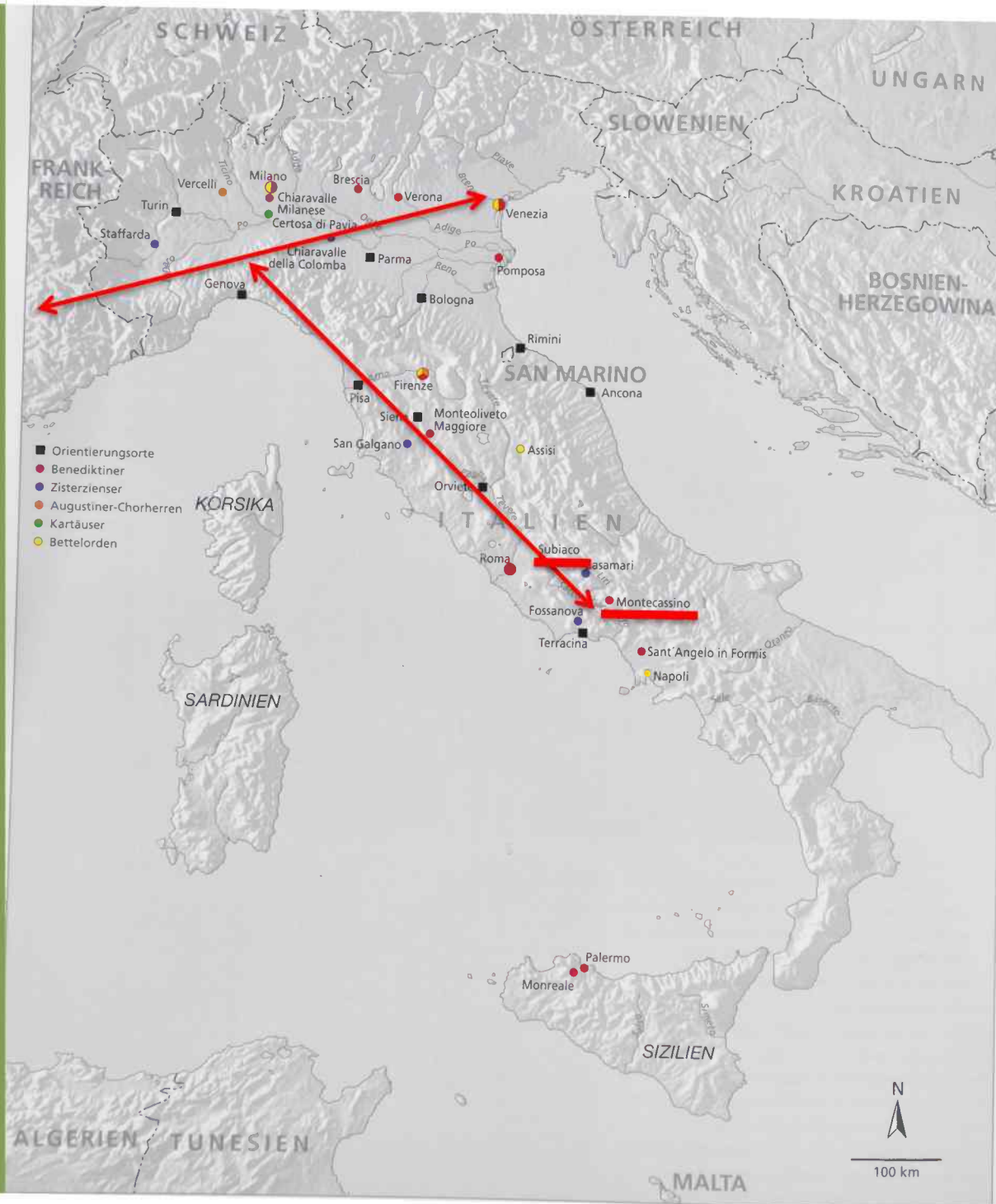
Ρομανική τέχνη

4. Τονίζεται, στην τέχνη, η ενότητα της **βασιλείας** / του αξιώματος του άρχοντα («*regnum*») και της **εκκλησίας** («*sacerdotium*») με τους εκπροσώπους της.
5. Εντολοδότες για κτίρια και έργα τέχνης είναι συνεπώς η **εκκλησία** (επίσκοποι, μοναστήρια) καθώς, στη Γερμανία, ο **αυτοκράτορας / βασιλιάς**.
6. Τα διάφορα **μοναχικά τάγματα** (Βενεδικτίνοι, Κιστερκιανοί, Αυγουστινιανοί, κ.α.) επηρέασαν ως τουλάχιστον τον 12^ο αι. την εξέλιξη της τέχνης.

Ρομανική τέχνη

7. Τόσο τα μοναστήρια-παρακλάδια των παλαιών μονών όσο και οι διάφορες διαδρομές των προσκυνητών π.χ. του Αγίου Ιακώβου της Κομποστέλας (ΒΔ Ισπανία) συνέδεαν τα καλλιτεχνικά κέντρα ανάμεσά τους.
8. Στη Γερμανία σημαντικοί είναι οι καθεδρικοί ναοί των αυτοκρατόρων («*Kaiserdome*»), π.χ. στις πόλεις Speyer και Worms στο Ρήνο. Υπάρχουν βέβαια και μικρές εκκλησίες κατ' εντολή των τοπικών αρχόντων.
9. Εκτός από τις εκκλησίες στην αρχιτεκτονική έχουν σημασία και τα παλάτια (παράδειγμα: αυτοκρατορικό παλάτι στην πόλη Goslar).

100 km

- Orientierungsorte
- Benediktiner
- Zisterzienser
- Kartäuser
- Bettelorden
- Augustiner-Chorherren
- ⚔ Ritterorden
- Damenstifte

Το «μονοπάτι του Αγίου Ιακώβου»

- Τον 8^ο αι. οι Άραβες καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος της Ισπανίας.

Το «μονοπάτι του Αγίου Ιακώβου»

- Τον 8^ο αι. οι Άραβες καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος της Ισπανίας.
- Ήδη από τον 7^ο αι. υπάρχει η παράδοση ότι ο εκχριστιανισμός της Ισπανίας οφείλεται στον αποστόλο Παύλο.

Το «μονοπάτι του Αγίου Ιακώβου»

- Τον 8^ο αι. οι Άραβες καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος της Ισπανίας.
- Ήδη από τον 7^ο αι. υπάρχει η παράδοση ότι ο εκχριστιανισμός της Ισπανίας οφείλεται στον αποστόλο Παύλο.
- Ανάμεσα στο 818 και το 834 βρέθηκε, μετά από όραμα-όνειρο, ο λεγόμενος τάφος του Αγίου στην απόμακρη πόλη Santiago de Compostela.

Το «μονοπάτι του Αγίου Ιακώβου»

- Τον 8^ο αι. οι Άραβες καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος της Ισπανίας.
- Ήδη από τον 7^ο αι. υπάρχει η παράδοση ότι ο εκχριστιανισμός της Ισπανίας οφείλεται στον αποστόλο Παύλο.
- Ανάμεσα στο 818 και το 834 βρέθηκε, μετά από όραμα-όνειρο, ο λεγόμενος τάφος του Αγίου στην απόμακρη πόλη Santiago de Compostela.
- Το σκήνωμά του μεταφέρθηκε, κατά μία εκδοχή, από τα Ιεροσόλυμα στο Santiago (η πρώτη μεταφορά οστέων Αγίου έγινε π. το 350).

Το «μονοπάτι του Αγίου Ιακώβου»

- Ο μύθος αυτός στηρίζει ηθικά τους Χριστιανούς στην επιθυμία τους για επανάκτηση της Ισπανίας από τους Μουσουλμάνους.

Το «μονοπάτι του Αγίου Ιακώβου»

- Ο μύθος αυτός στηρίζει ηθικά τους Χριστιανούς στην επιθυμία τους για επανάκτηση της Ισπανίας από τους Μουσουλμάνους.
- Η (πολιτική και θρησκευτική) σημασία του Αγίου οδηγεί σε προσκύνημα και την ίδρυση του μονοπατιού του Αγίου Ιακώβου.

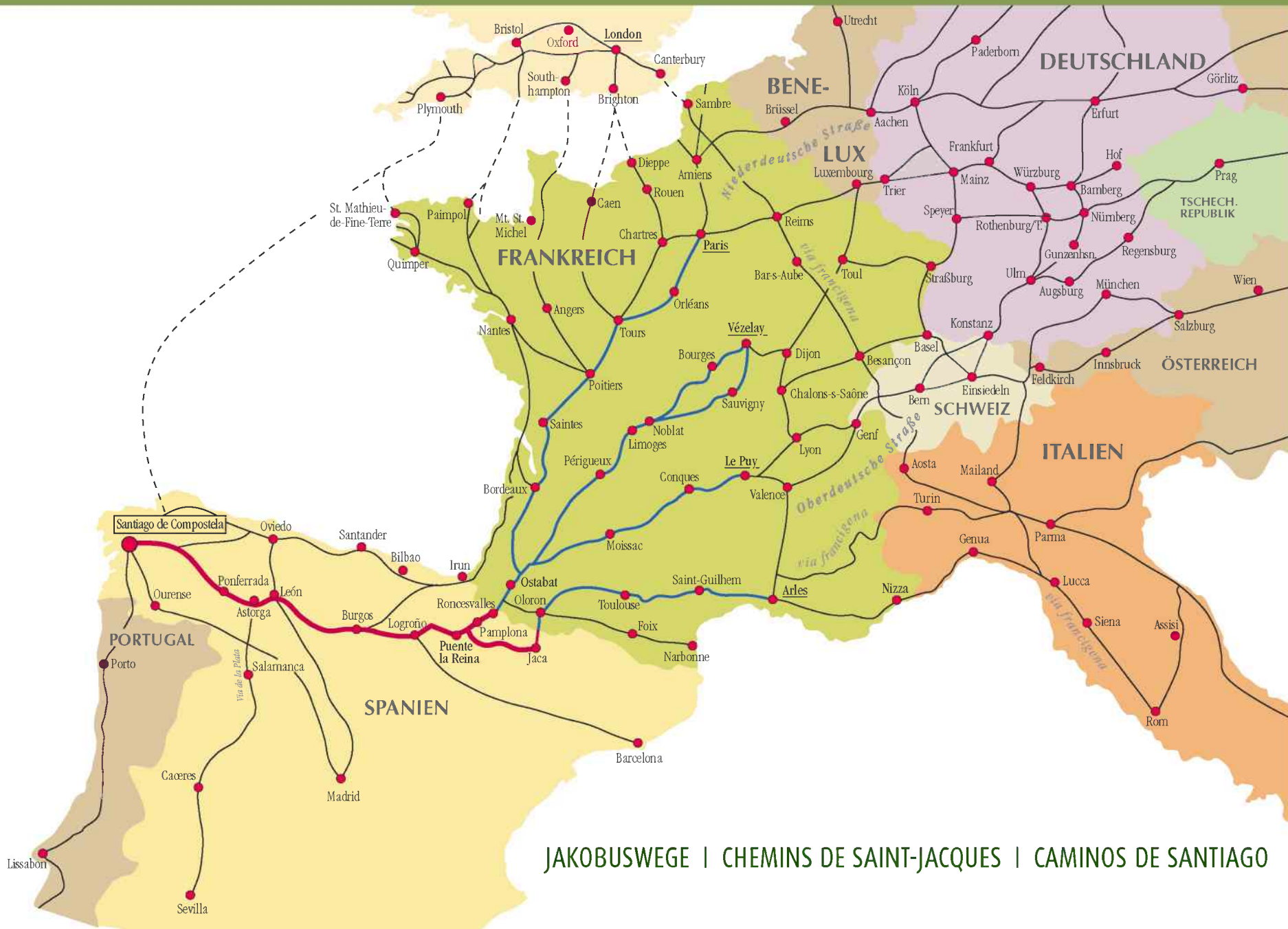
Το «μονοπάτι του Αγίου Ιακώβου»

- Ο μύθος αυτός στηρίζει ηθικά τους Χριστιανούς στην επιθυμία τους για επανάκτηση της Ισπανίας από τους Μουσουλμάνους.
- Η (πολιτική και θρησκευτική) σημασία του Αγίου οδηγεί σε προσκύνημα και την ίδρυση του μονοπατιού του Αγίου Ιακώβου.
- Ο Μεσαίωνας με την πίστη σε θαύματα και ιερά σκηνώματα παρείχε πρόσφορο έδαφος για την όλο και μεγαλύτερη εξάπλωση του προσκυνήματος. Ανεγέρθηκαν άπειρες μονές κατά μήκος των διαφόρων διαδρομών που οδηγούσαν στο κυρίως μονοπάτι.

Επεκτατικές τάσεις στον 11^ο αι.

Ισλαμικό μέρος Ισπανίας

JAKOBUSWEGE | CHEMINS DE SAINT-JACQUES | CAMINOS DE SANTIAGO

Ίδρυση και εξέλιξη μονών

1. 323: Ο Άγιος (ή Όσιος) Παχώμιος ιδρύει στην Ταβεννησία της Αιγύπτου το πρώτο κοινόβιο μοναχών.

Ίδρυση και εξέλιξη μονών

1. 323: Ο Άγιος (ή Όσιος) Παχώμιος ιδρύει στην Ταβεννησία της Αιγύπτου το πρώτο κοινόβιο μοναχών.
2. 357: Ο Μέγας Βασίλειος «εισήγαγε την ομολογία της αφιέρωσης στο Θεό και της ένταξης στην αδελφότητα, η οποία προέβλεπε αγαμία, υπακοή (δηλ. στον ηγούμενο) και ακτημοσύνη».

Ίδρυση και εξέλιξη μονών

1. 323: Ο Άγιος (ή Όσιος) Παχώμιος ιδρύει στην Ταβεννησία της Αιγύπτου το πρώτο κοινόβιο μοναχών.
2. 357: Ο Μέγας Βασίλειος «εισήγαγε την ομολογία της αφιέρωσης στο Θεό και της ένταξης στην αδελφότητα, η οποία προέβλεπε αγαμία, υπακοή (δηλ. στον ηγούμενο) και ακτημοσύνη».
3. 361: Ο Άγιος Μαρτίνος της Τουρώνης (Tours στη κεντρική Γαλλία) ιδρύει στην πόλη Ligugé την πρώτη μονή στο δυτικό μέρος της αυτοκρατορίας.

Η εξάπλωση του Χριστιανισμού

- 354: Ο αυτοκράτορας Κωνστάντιος Β΄ απαγορεύει την ειδωλολατρική πίστη.

Η εξάπλωση του Χριστιανισμού

- 354: Ο αυτοκράτορας Κωνστάντιος Β΄ απαγορεύει την ειδωλολατρική πίστη.
- Μετά το 375: Με τη «μετανάστευση των λαών» εισβάλλουν βόρειες φυλές (Οστρογότθοι, Βησιγότθοι και άλλοι) στη Ρωμαϊκή αυτοκρατορία.

Η εξάπλωση του Χριστιανισμού

- 354: Ο αυτοκράτορας Κωνστάντιος Β΄ απαγορεύει την ειδωλολατρική πίστη.
- Μετά το 375: Με τη «μετανάστευση των λαών» εισβάλλουν βόρειες φυλές (Οστρογότθοι, Βησιγότθοι και άλλοι) στη Ρωμαϊκή αυτοκρατορία.
- 4^{ος} – 6^{ος} αι.: Η Εκκλησία καταφέρει να εκχριστιανίσει τους εισβολείς ειδωλολάτρεις.

Η εξάπλωση του Χριστιανισμού

- 354: Ο αυτοκράτορας Κωνστάντιος Β΄ απαγορεύει την ειδωλολατρική πίστη.
- Μετά το 375: Με τη «μετανάστευση των λαών» εισβάλλουν βόρειες φυλές (Οστρογότθοι, Βησιγότθοι και άλλοι) στη Ρωμαϊκή αυτοκρατορία.
- 4^{ος} – 6^{ος} αι.: Η Εκκλησία καταφέρει να εκχριστιανίσει τους εισβολείς ειδωλολάτρες.
- 6^{ος} – 8^{ος} αι.: Εκχριστιανίζονται οι Φράγκοι, από εκεί οι Ιρλανδοί και Άγγλοι και, τέλος, από τους Αγίους Κολουμβάνο και Βονιφάτιο, οι Γερμανοί.

Το βασίλειο των Οστρογόθων στη μεγαλύτερη έκτασή του. Καταλύθηκε από τον στρατηγό του Ιουστινιανού, Βελισάριο, περί τα μέσα του 6^{ου} αι.

Ίδρυση και εξέλιξη των μονών

4. 529: Ίδρυση της μονής του Monte Cassino από τον Άγιο Βενέδικτο της Nursia (Norchia), και του Τάγματος των Βενεδικτίνων (κοινόβιο).

Ίδρυση και εξέλιξη των μονών

4. 529: Ίδρυση της μονής του Monte Cassino από τον Άγιο Βενέδικτο της Nursia (Norchia), και του Τάγματος των Βενεδικτίνων (κοινόβιο).
5. 800: Ο Καρλομάγνος με τη στέψη του ως αυτοκράτορας (από τον Πάπα!) αναλαμβάνει και την προστασία της Εκκλησίας.

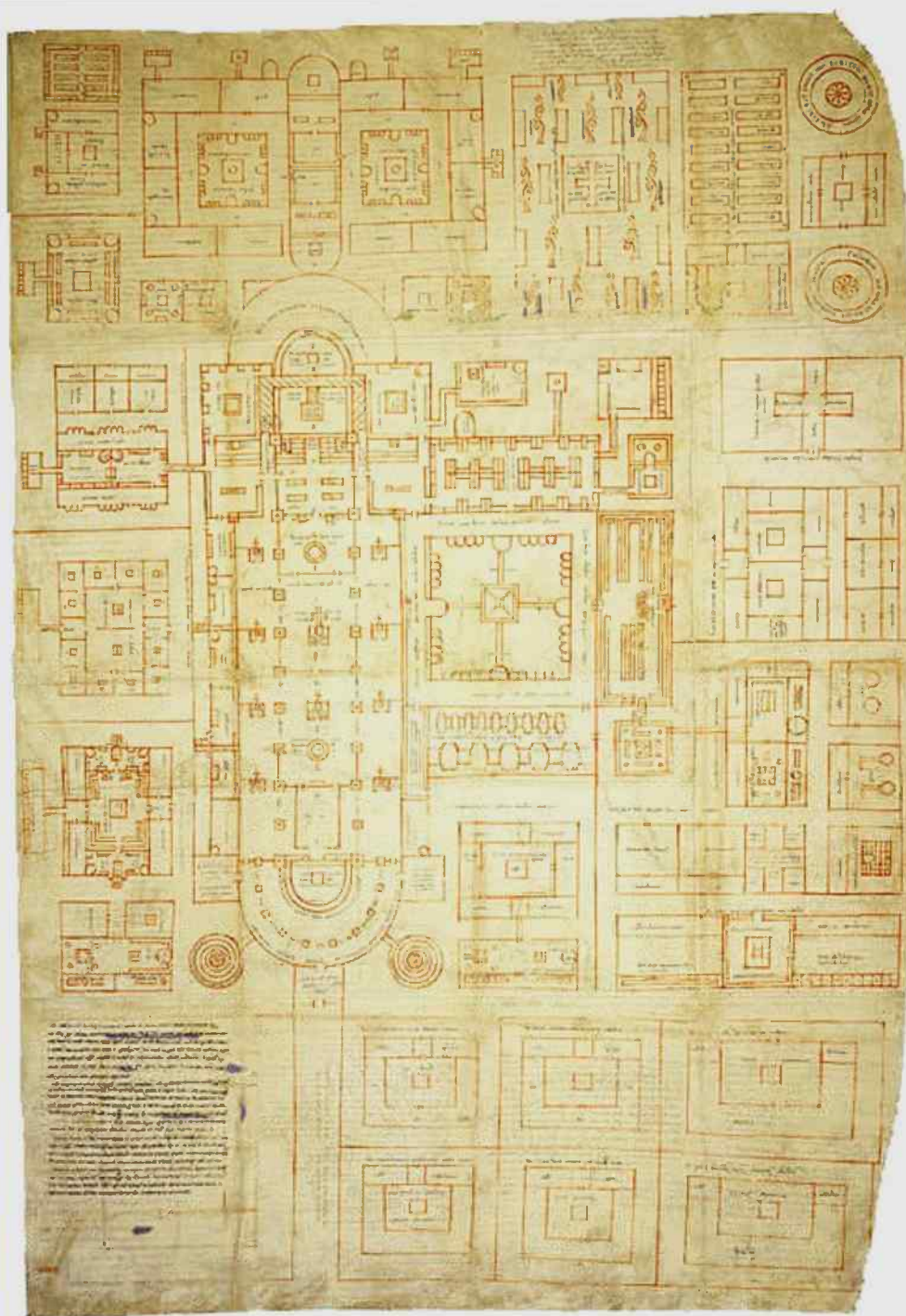
Ίδρυση και εξέλιξη των μονών

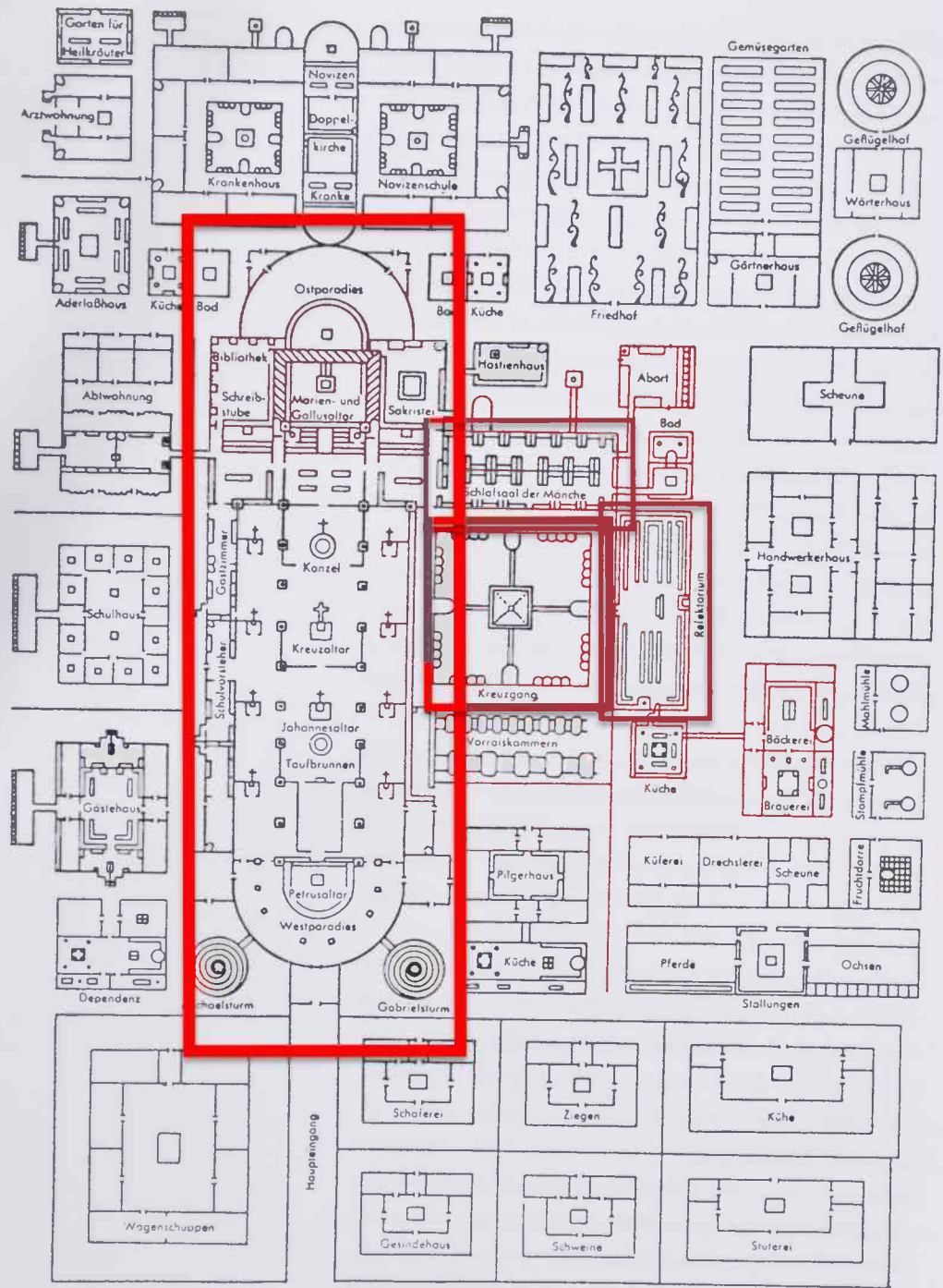
4. 529: Ίδρυση της μονής του Monte Cassino από τον Άγιο Βενέδικτο της Nursia (Norchia), και του Τάγματος των Βενεδικτίνων (κοινόβιο).
5. 800: Ο Καρλομάγνος με τη στέψη του ως αυτοκράτορας (από τον Πάπα!) αναλαμβάνει και την προστασία της Εκκλησίας.
6. 820: Κάτοψη της μονής Sankt Gallen στην Ελβετία, σώζεται σε περγαμηνή (Βενεδικτίνοι).

Ίδρυση και εξέλιξη των μονών

4. 529: Ίδρυση της μονής του Monte Cassino από τον Άγιο Βενέδικτο της Nursia (Norchia), και του Τάγματος των Βενεδικτίνων (κοινόβιο).
5. 800: Ο Καρλομάγνος με τη στέψη του ως αυτοκράτορας (από τον Πάπα!) αναλαμβάνει και την προστασία της Εκκλησίας.
6. 820: Κάτοψη της μονής Sankt Gallen στην Ελβετία, σώζεται σε περγαμηνή (Βενεδικτίνοι).
7. 910: Πρώτη μονή στο Cluny της Γαλλίας (Βενεδικτίνοι).

Σχέδιο/πρόταση για την κάτοψη της Ιεράς Μονής Sankt Gallen στη βόρεια Ελβετία. Σχεδιάστηκε το 819 σε άλλη Μονή που βρίσκεται πάνω στο νησί Reichenau, στη λίμνη της Κωνσταντίας.

Garten für
Heilkräuter

Arzwohnung

Aderlaßhaus

Abtwohnung

Schulhaus

Gästehaus

Dependenz

Wagenschuppen

Novizen
Doppeltür
Kirche
Kranke
Novizenschule

Krankenhaus

Ostparadies

Bibliothek
Schreibstube
Marien- und
Gallusaltar
Sakristei

Schulmeister
Gastzimmer
Kanzel
Kreuzaltar

Schulmeister
Johannesaltar
Taubrunnen

Petrusaltar
Westparadies

Michaelsturm
Gabrielsturm

Hauptgang

Schaferei

Ziegen

Kühe

Gesindehaus

Schweine

Gemüsegarten

Friedhof

Geflügelhof

Wärterhaus

Gärtnerhaus

Geflügelhof

Scheune

Handwerkerhaus

Abt
Bad

Mahlmühle

Bäckerei
Brauerei
Küche

Stampmühle

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

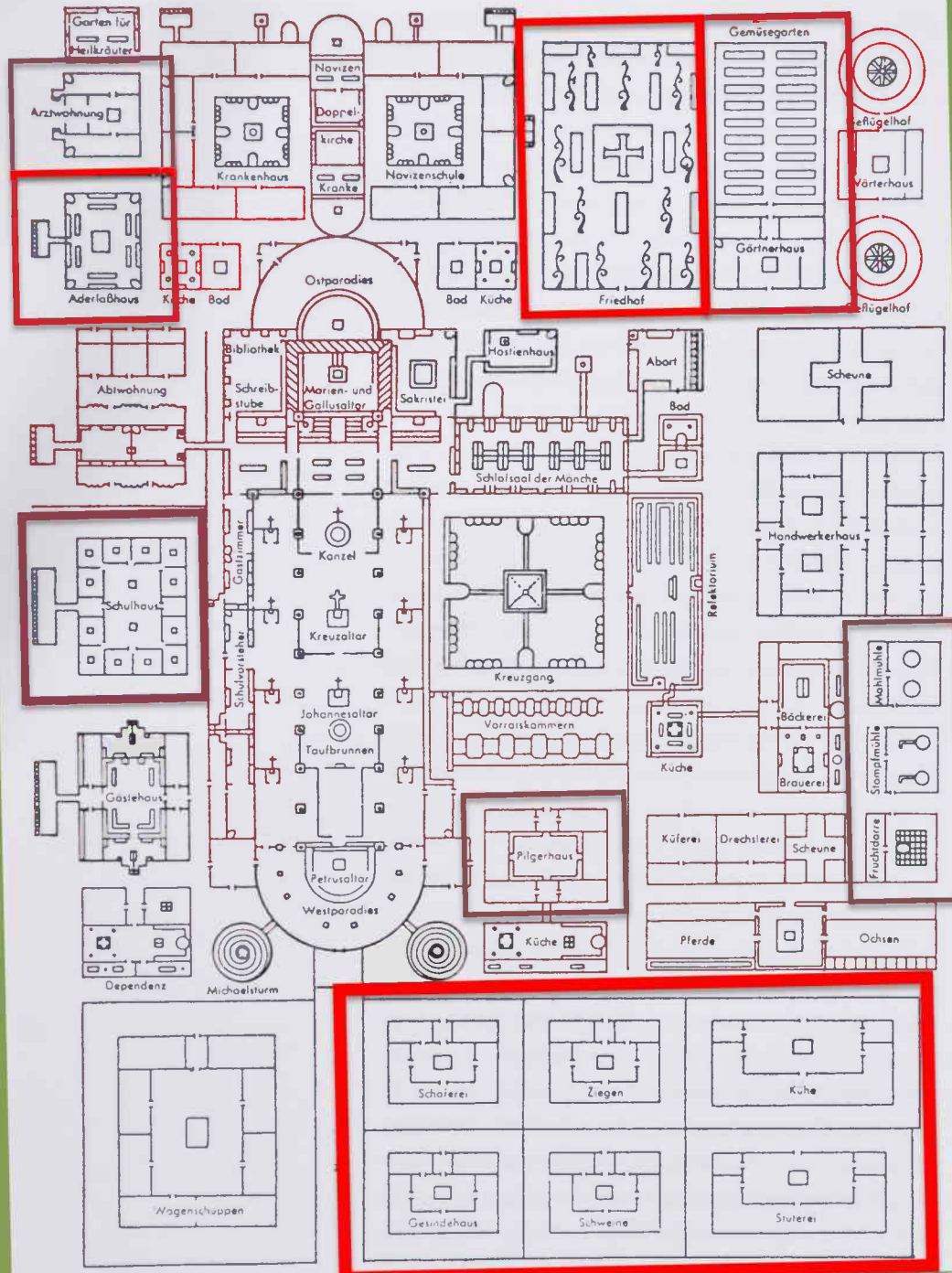
Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Pferde
Ochsen
Stallungen

Kücherei
Drechserei
Scheune

Fruchtdarre

Μονή Cluny (Γαλλία), αναπαράσταση της 3^{ης} φάσης της (11^{ος} αι.). Καταστράφηκε κατά τη Γαλλική Επανάσταση.

Ρομανική τέχνη

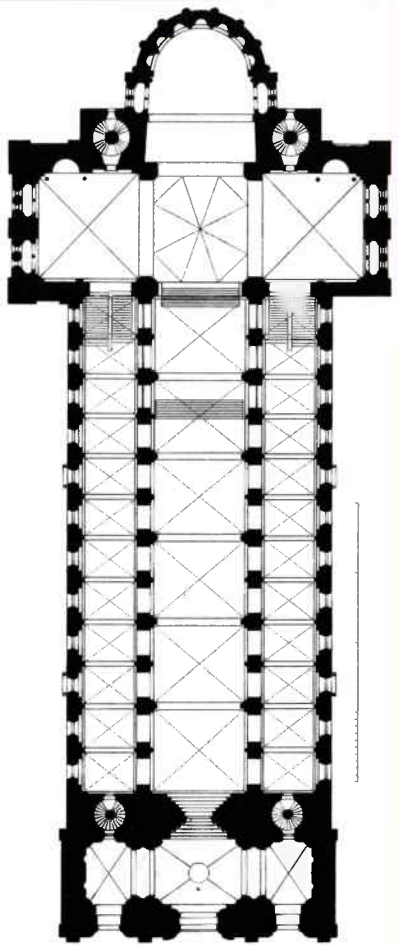
7. Τόσο τα μοναστήρια-παρακλάδια των παλαιών μονών όσο και οι διάφορες διαδρομές των προσκυνητών του Αγίου Ιακώβου της Κομποστέλας (ΒΔ Ισπανία) συνέδεαν τα καλλιτεχνικά κέντρα ανάμεσά τους.
8. Στη Γερμανία σημαντικοί είναι οι **καθεδρικοί ναοί των αυτοκρατόρων** («*Kaiserdome*»), π.χ. στις πόλεις Speyer και Worms στο Ρήνο. Υπάρχουν βέβαια και μικρές εκκλησίες κατ' εντολή των τοπικών αρχόντων.
9. Εκτός από τις εκκλησίες στην αρχιτεκτονική έχουν σημασία και τα παλάτια (παράδειγμα: **αυτοκρατορικό παλάτι** στην πόλη Goslar).

Η μητρόπολη (Dom) στην πόλη Speyer

από το 1024 ως το 1061,
με άπειρες μεταγενέστερες φάσεις.
Μεγαλύτερη υπάρχουσα εκκλησία
του ρομανικού ρυθμού

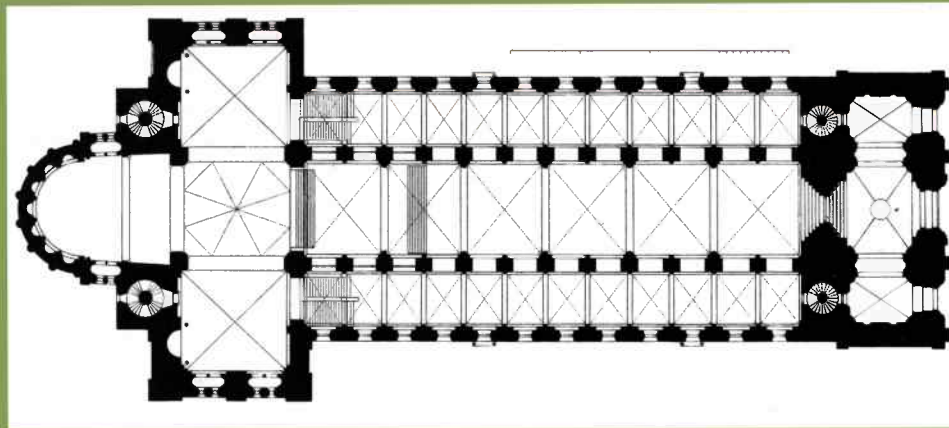

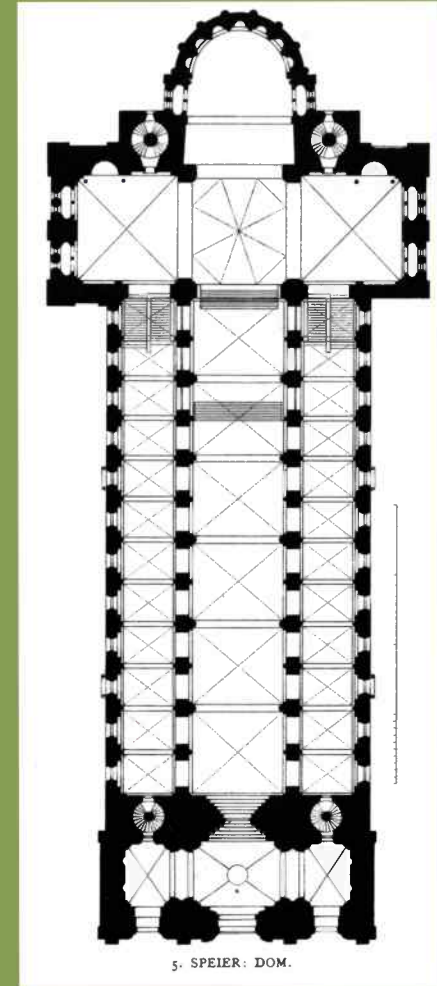

5. SPEIER: DOM.

Τρίκλιτη βασιλική με αψίδα. Δύο τρούλλοι και τέσσερεις πύργοι / καμπαναριά. Ταβάνι με απλά τόξα.

Η μητρόπολη (Dom) στην πόλη Worms

από το 1130 ως το 1181,
με άπειρες μεταγενέστερες φάσεις.

Η μικρότερη από τις τρεις
ρομανικές αυτοκρατορικές εκκλησίες
του Ρήνου (Speyer, Mainz, Worms)

Μεταγενέστερο
μέρος της
εκκλησίας, σε
γοτθικό ρυθμό

Ρομανική τέχνη

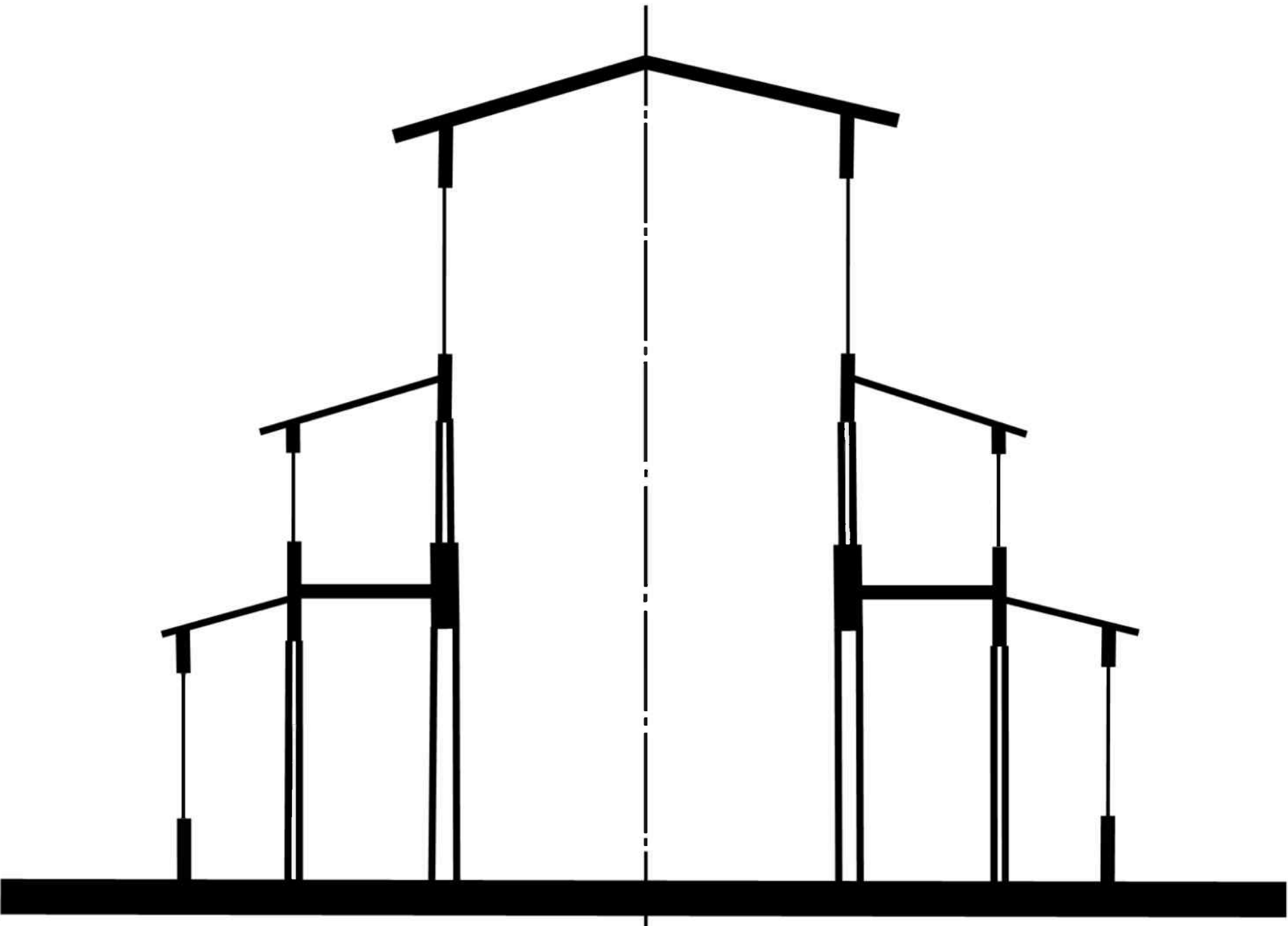
10. Οι εκκλησίες διακοσμούνται με ανάγλυφα (και στα κιονόκρανα) και τοιχογραφίες με θρησκευτικά θέματα καθώς και με λειτουργικά σκεύη (λεκάνη για τη βάπτιση, λειψανοθήκες, ελεφαντοστέϊνα ανάγλυφα, ιερά βιβλία με μινιατούρες).
11. Κτίζονται τα πρώτα αντιπροσωπευτικά κτίρια των πόλεων (δημαρχεία).

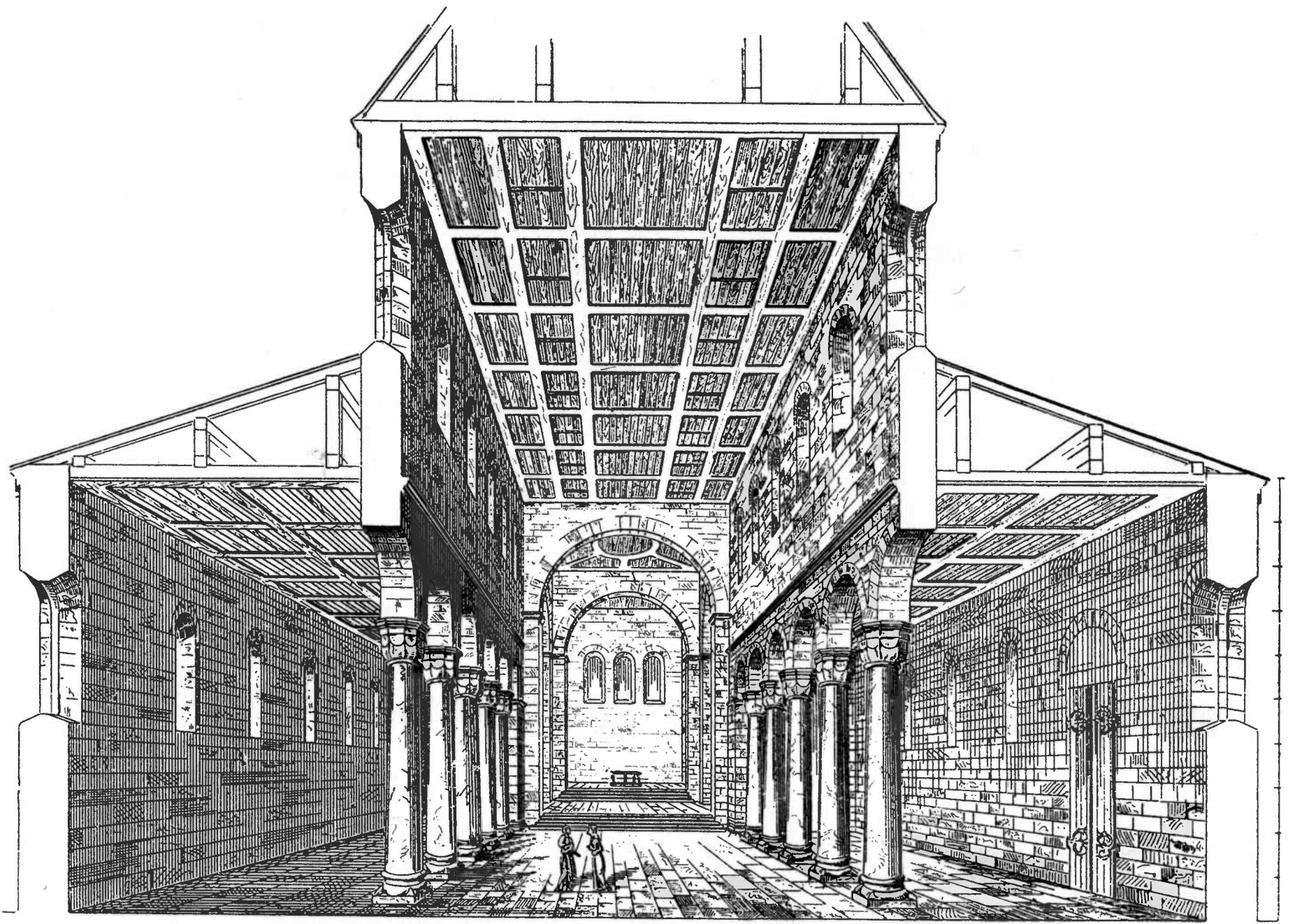
Ρομανική τέχνη / Αρχιτεκτονική

Η ρομανική τέχνη ξεχωρίζει **στην αρχιτεκτονική** προ παντός με τις τεραστίων διαστάσεων εκκλησίες της οι οποίες συνεχίζουν αρχικά να κτίζονται στον τύπο της βασιλικής.

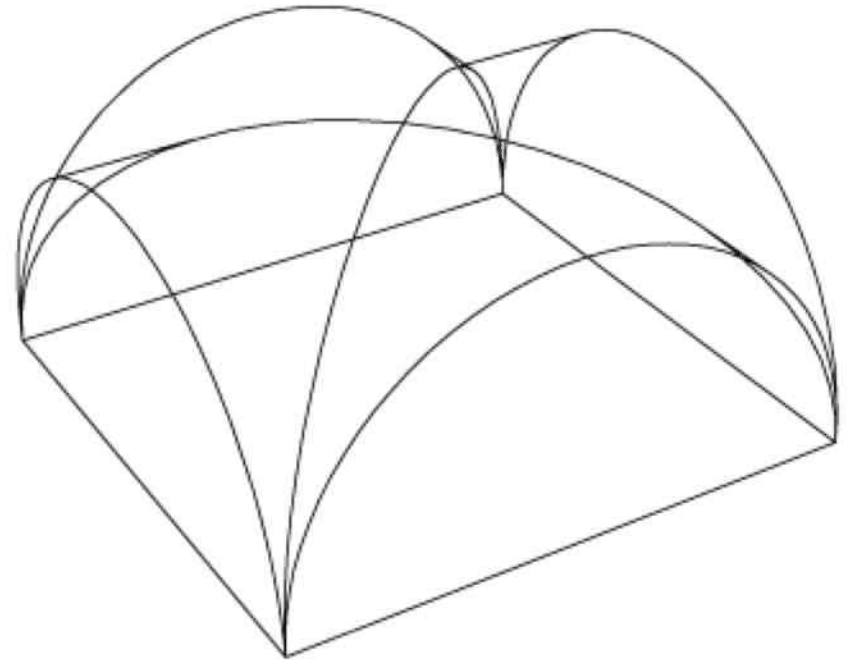
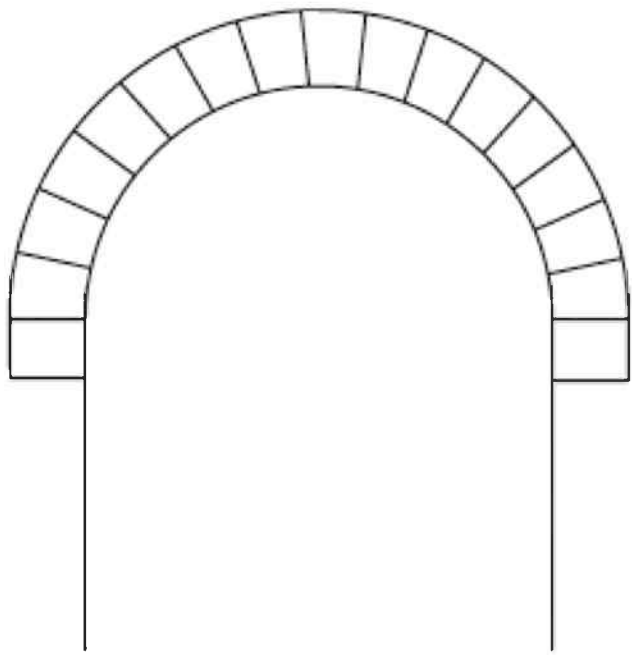
Από την ανέγερση του καθεδρικού ναού στο Durham της Αγγλίας (περίπου 1100) όμως υπάρχει θολωτό ταβάνι. Η θόλος επιτυγχάνεται με τη χρήση απλών, αργότερα σταυρωειδών τόξων.

Περί το 1140 χρονολογείται η εκκλησία στο Vezelay της Γαλλίας.

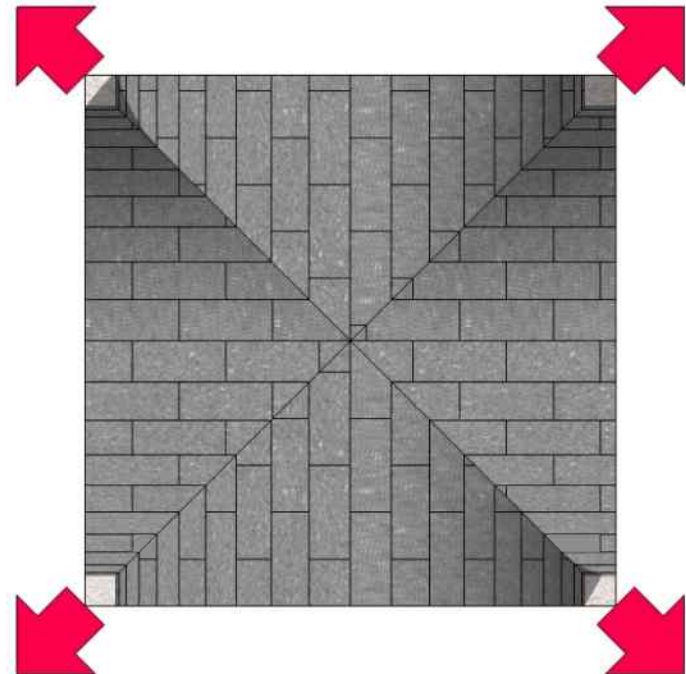

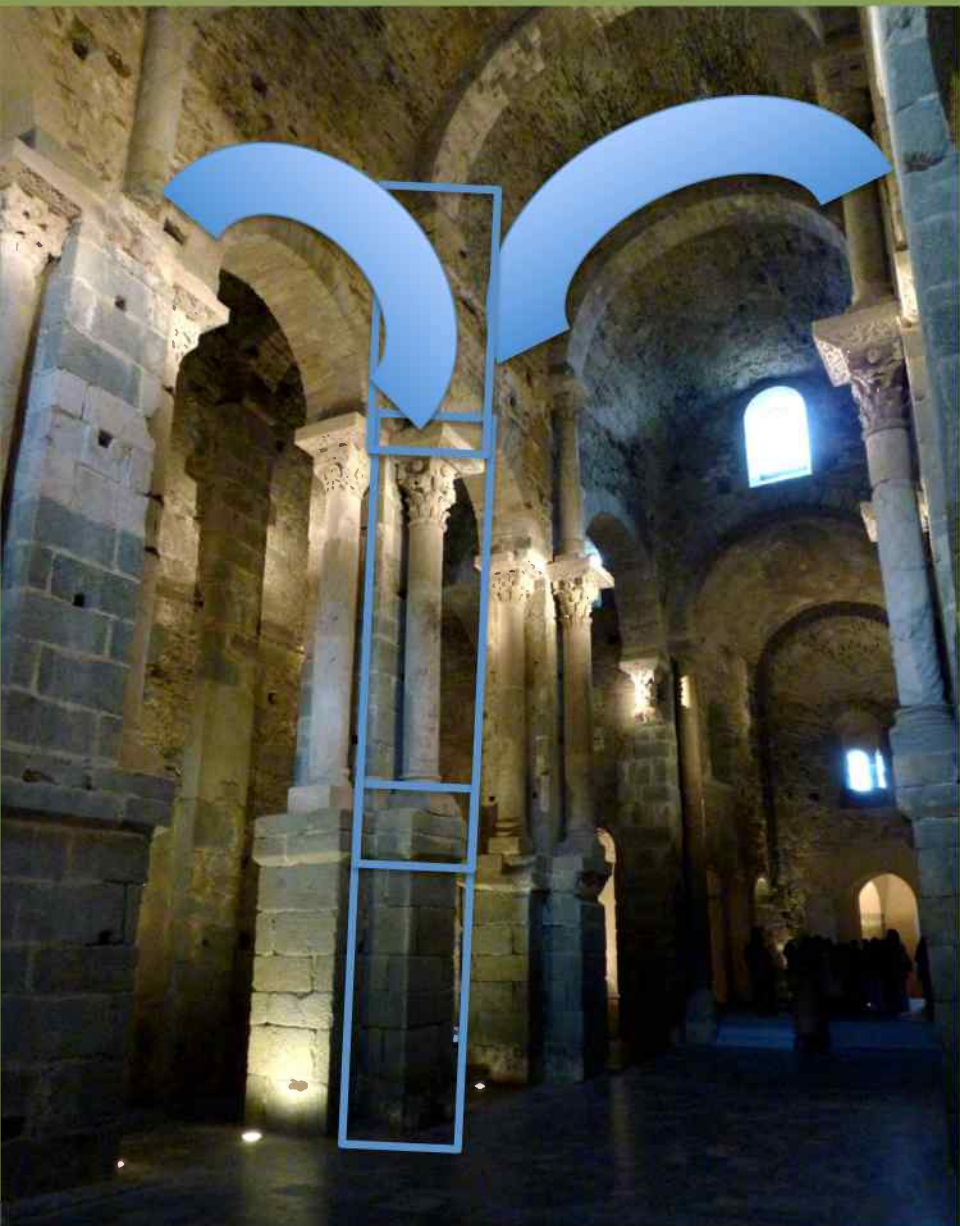

I. 2. KONSTANZ: DOM.

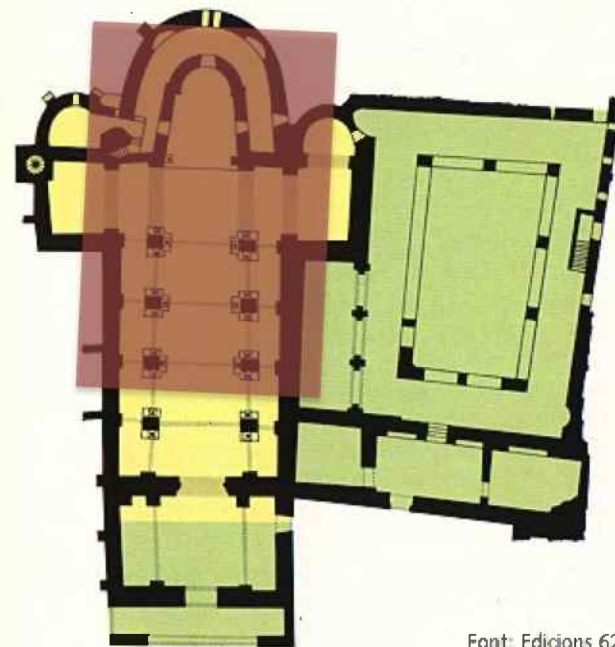

Απλό τόξο, δεξιά σε
σταυρωειδή διάταξη.
Κάτω δεξιά η κατεύθυνση
των ωθητικών δυνάμεων.

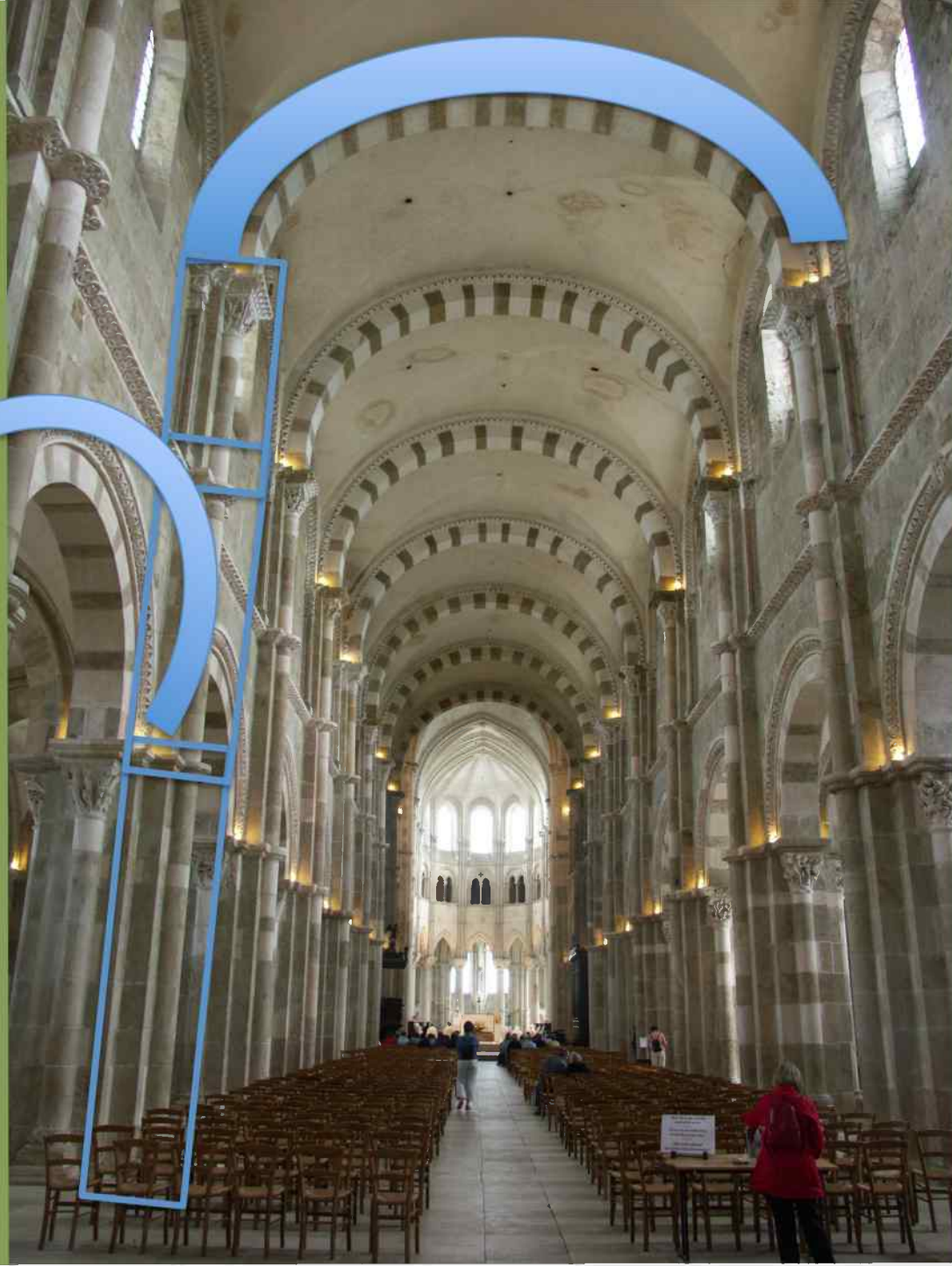
Sant Pere de Rodes. 1022. (Croc: s. XI / Verd: s. XII)

Font: Edicions 62

Εκκλησία του Αγίου Πέτρου, Rodes, βόρεια Ισπανία.
Τρίκλιτη βασιλική με θολωτό ταβάνι. 1022 μ.Χ.

Βασιλική της Αγ. Μαρίας
Μαγδαληνής (Sainte-
Marie-Madeleine) του
Vezelay (Βουργουνδία,
Γαλλία), περίπου 1140
μ.Χ.
Απλά τόξα.

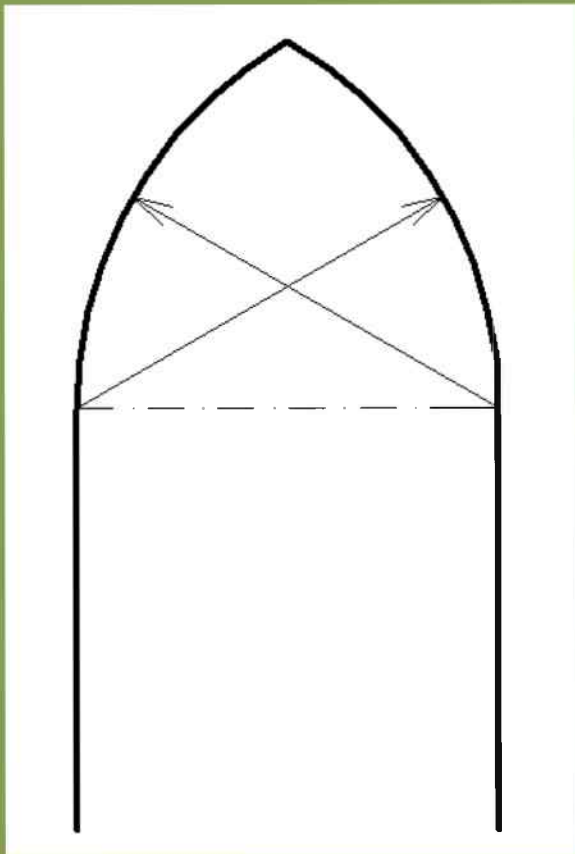

Βασιλική της Αγ. Μαρίας Μαγδαληνής (Sainte-Marie-Madeleine) του Vézelay (Βουργουνδία, Γαλλία). Κρύπτη, καρολίγγια εποχή.

Βασιλική της Αγ. Μαρίας
Μαγδαληνής (Sainte-
Marie-Madeleine) του
Vezelay (Βουργουνδία,
Γαλλία), περίπου 1140
μ.Χ.

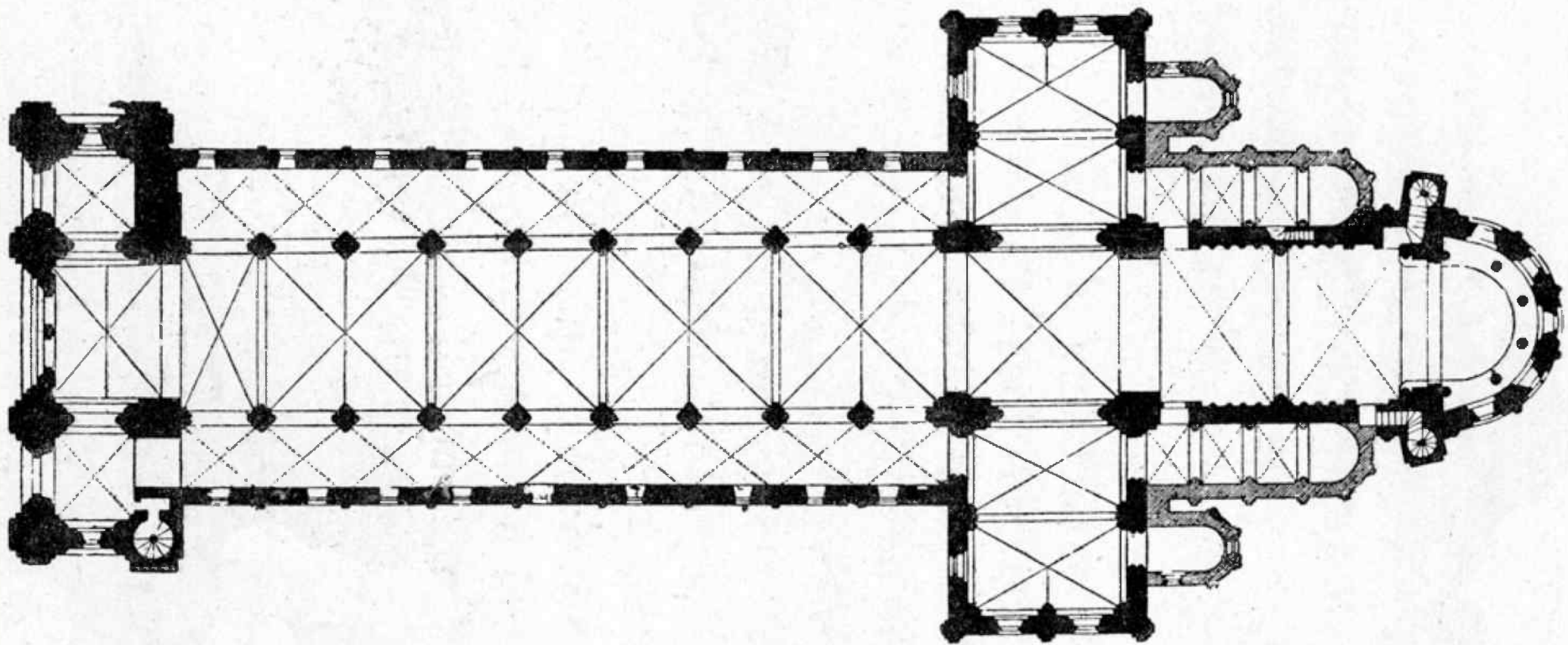

Εκκλησία του Αββαείου των Κιστερκιανών στο Fontenay, που ιδρύθηκε από τον Bernhard de Clairvaux το 1181. Απλά τόξα με οξεία κορυφή («οξυκόρυφο τόξο»).

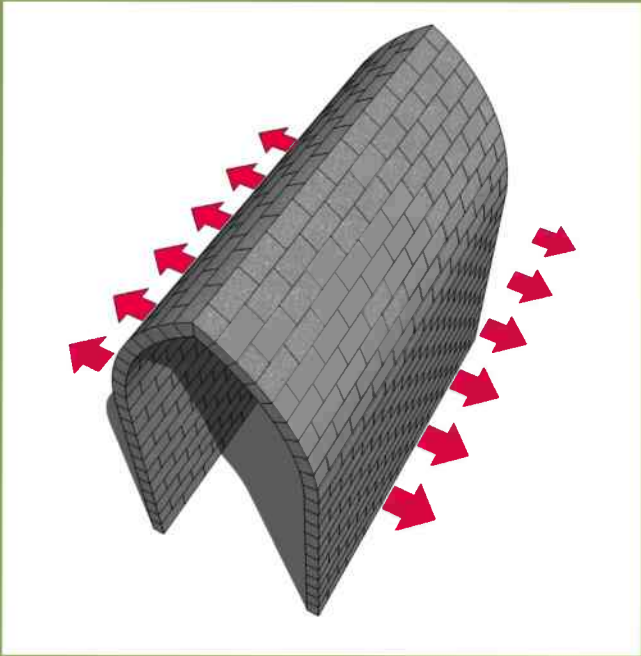
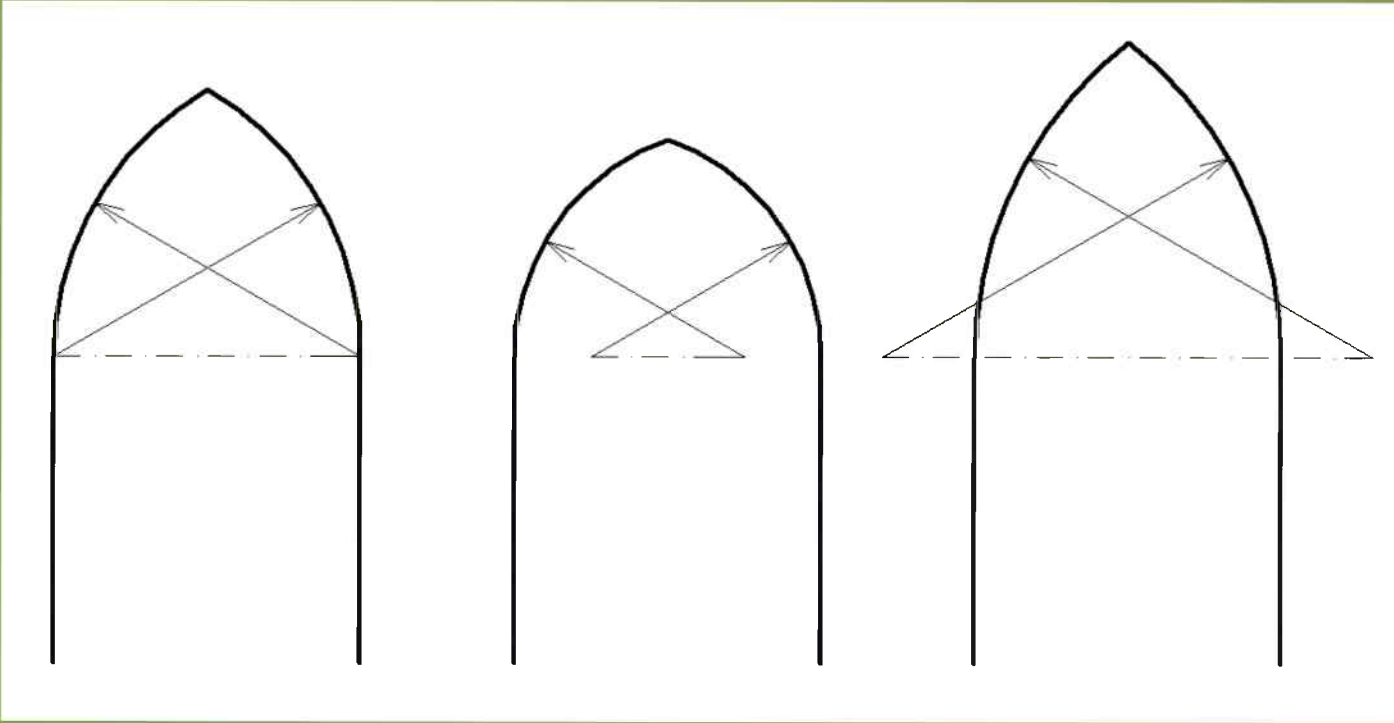
- Η εκκλησία της Αγίας Τριάδας («Sainte Trinité») στην πόλη Caen της Νορμανδίας (περίπου 1060). Από το 1120/25 κατασκευάστηκαν σταυρωειδή τόξα στην εκκλησία, η οποία γι' αυτό το λόγο, μαζί με τη γειτονική εκκλησία του Αγίου Στεφάνου, θεωρείται ως πρόδρομος της γοτθικής ναοδομίας στη Γαλλία.

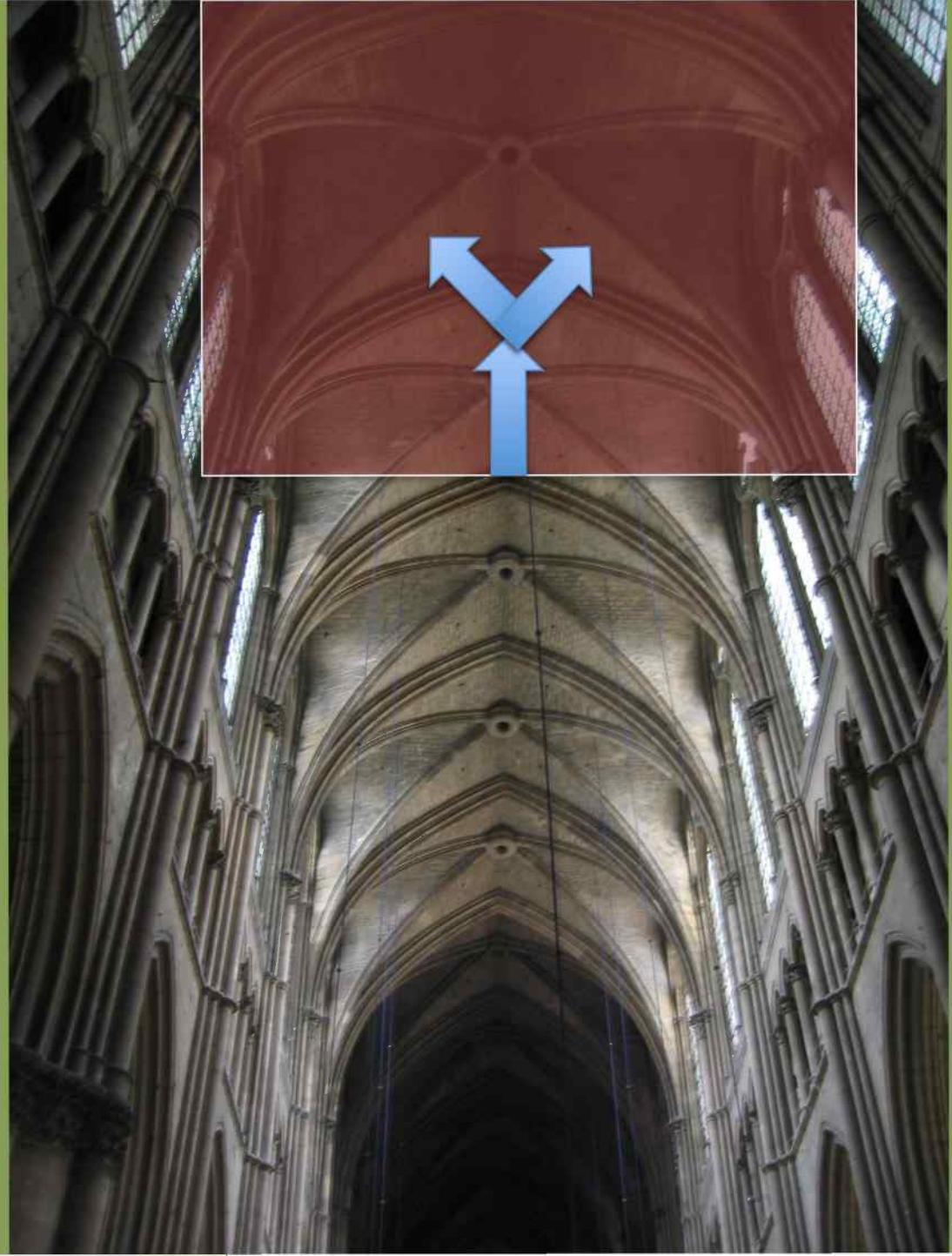

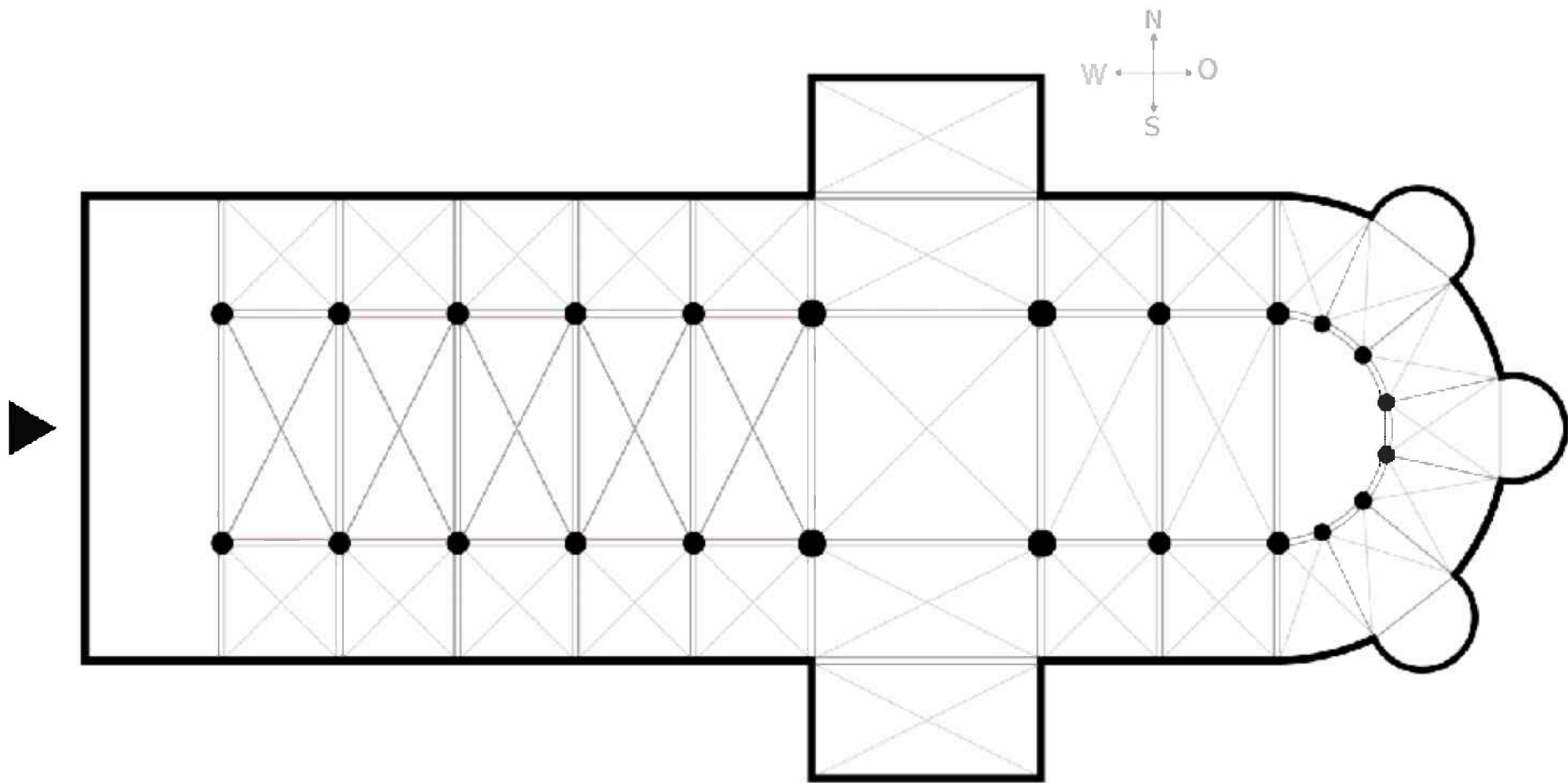
Ο ναός της Αγίας Τριάδας στη πόλη Caen (ανέγερση από το 1066). Το απλό θολωτό ταβάνι αντικαταστάθηκε από ταβάνι με σταυρωειδή τόξα το 1125.
Πηγή: Dehio / Bezold.

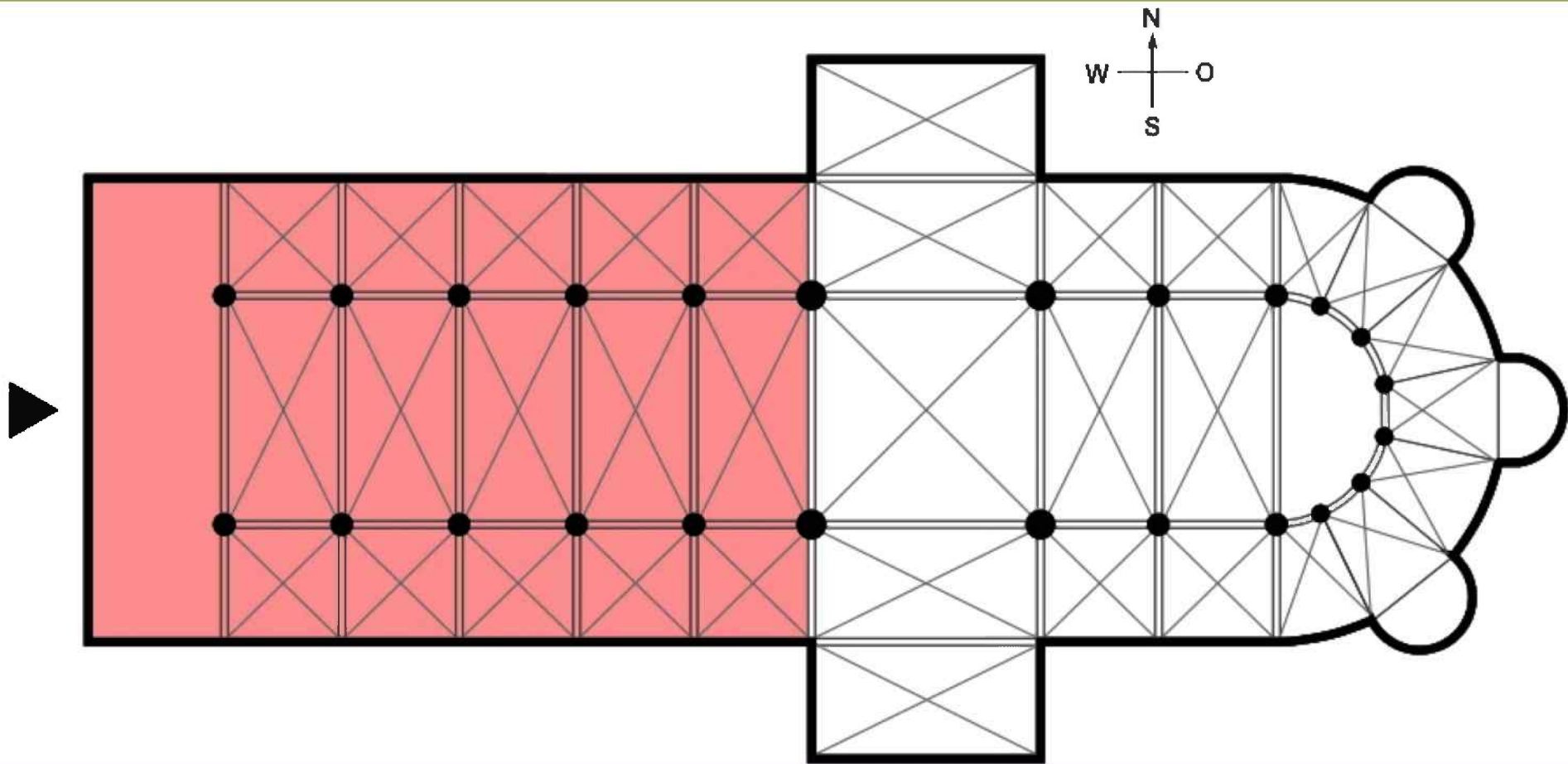

Καθεδρικός ναός στο
Reims της Γαλλίας (μετά το
1211).
Οξυκόρυφα εναλλάξ με
σταυρωειδή τόξα.

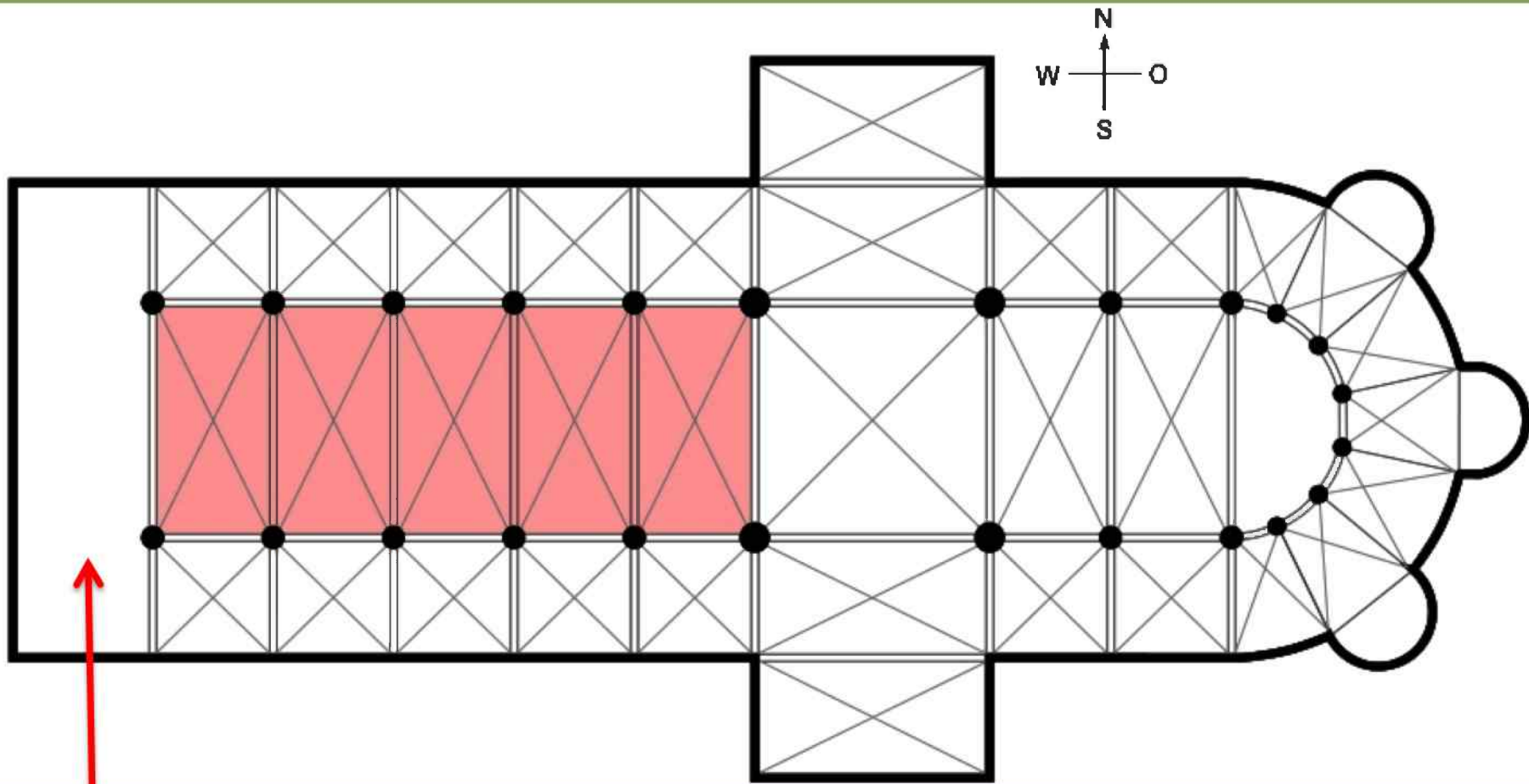

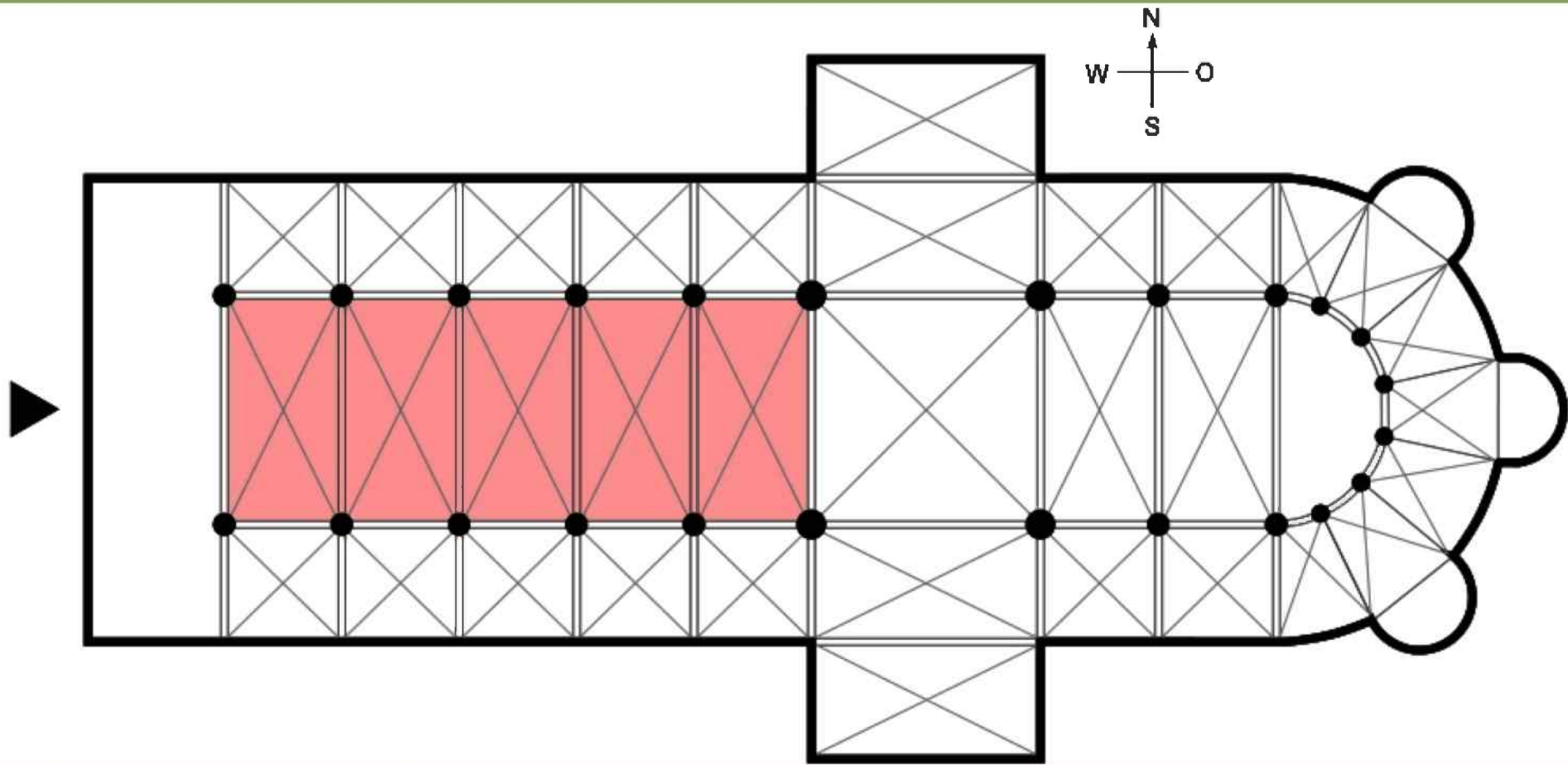
Σταυροειδής τρίκλιτη βασιλική με αψίδα

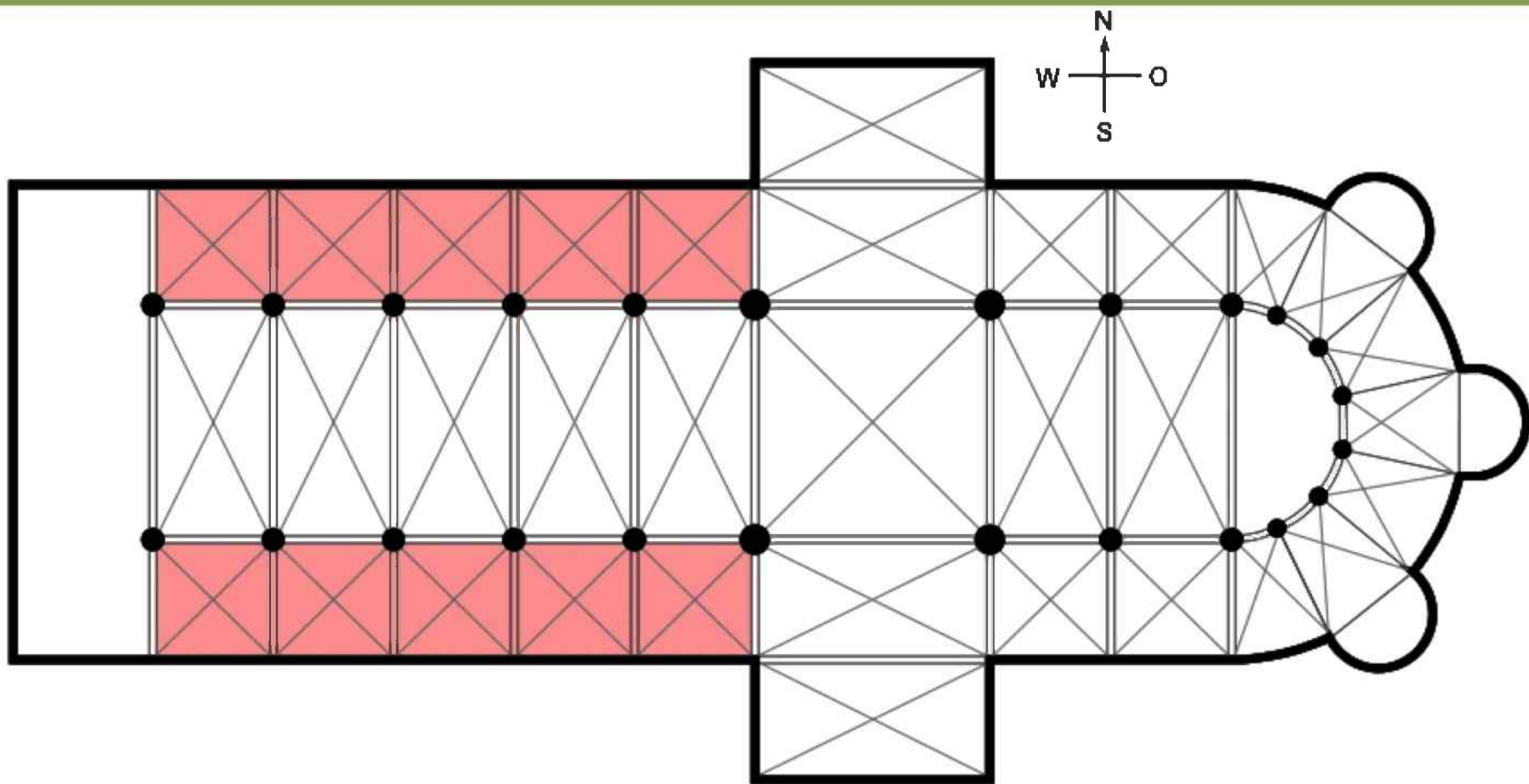
Σταυροειδής τρίκλιτη βασιλική με αψίδα: τα κλίτη

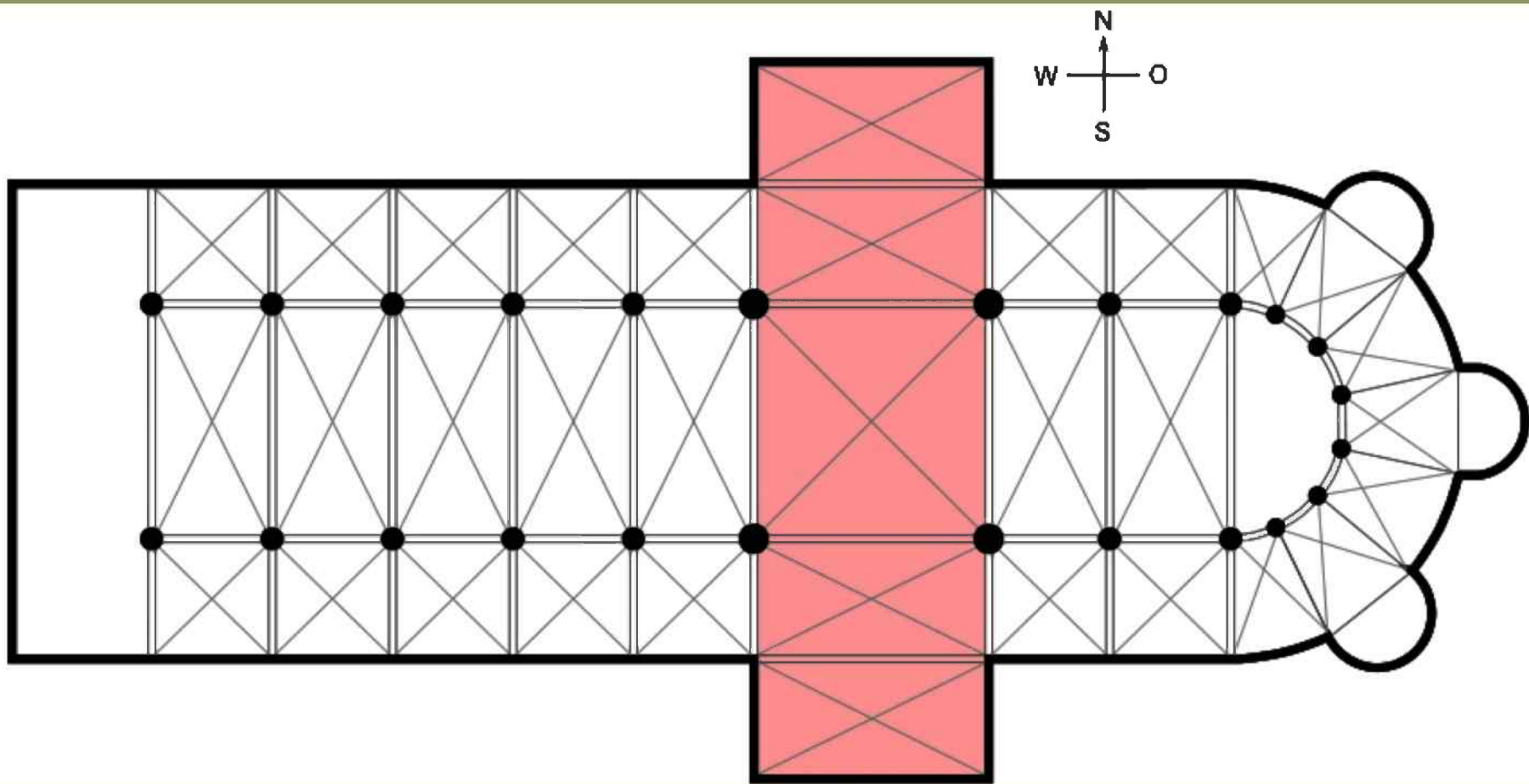
«νάρθηκας»

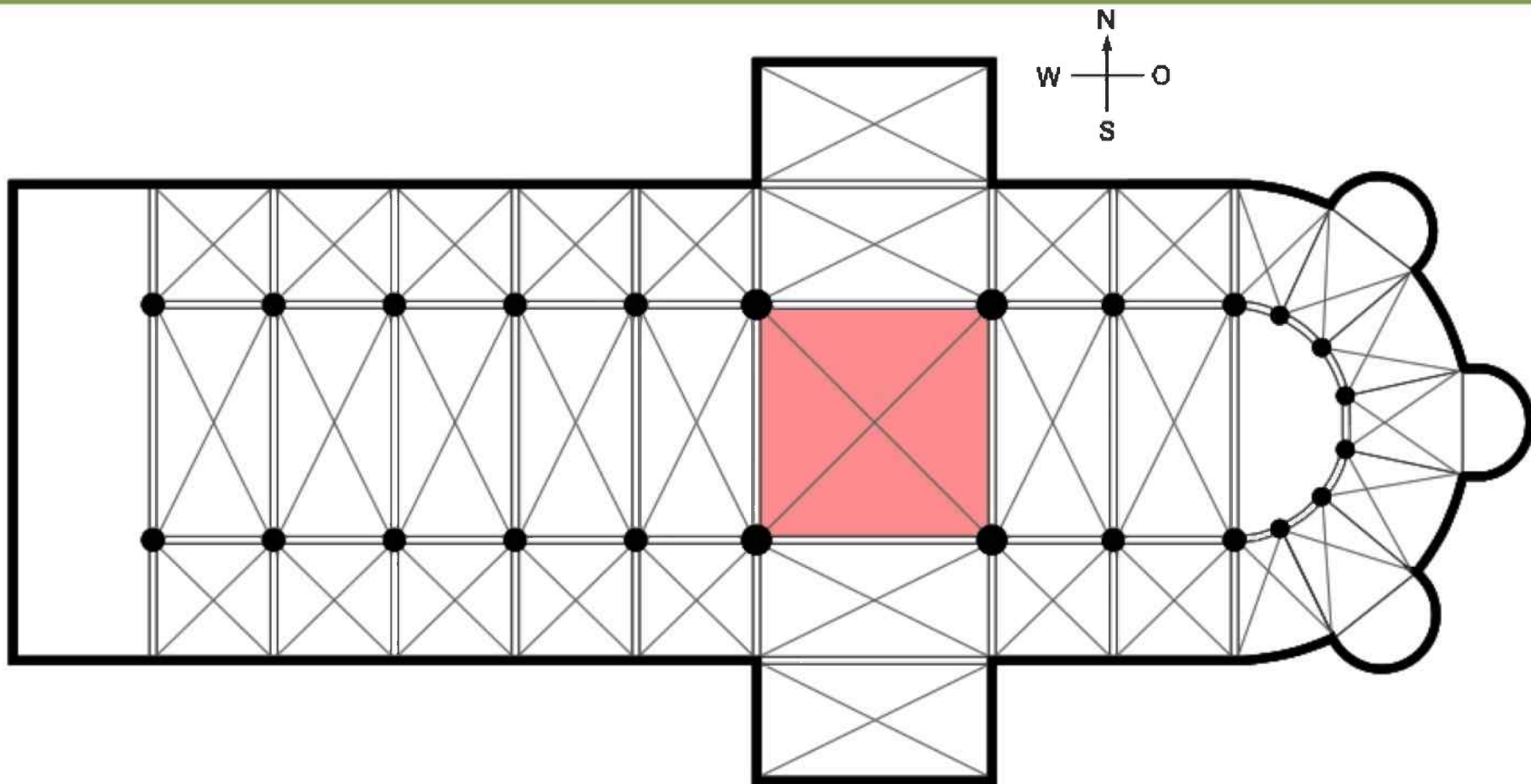
Σταυροειδής τρίκλιτη βασιλική με αψίδα: το μεσαίο κλίτος

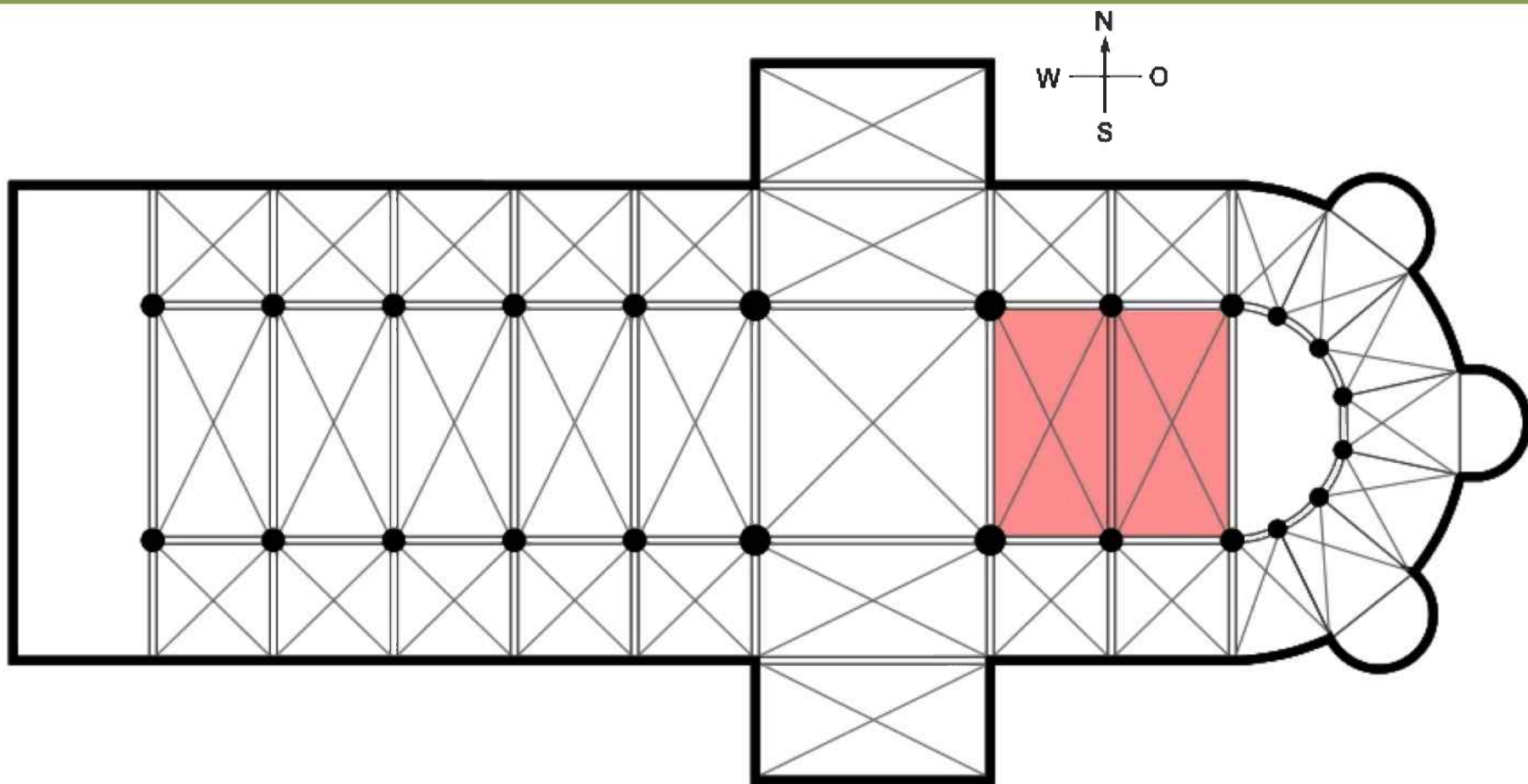
Σταυροειδής τρίκλιτη βασιλική με αψίδα: τα πλαϊνά κλίτη

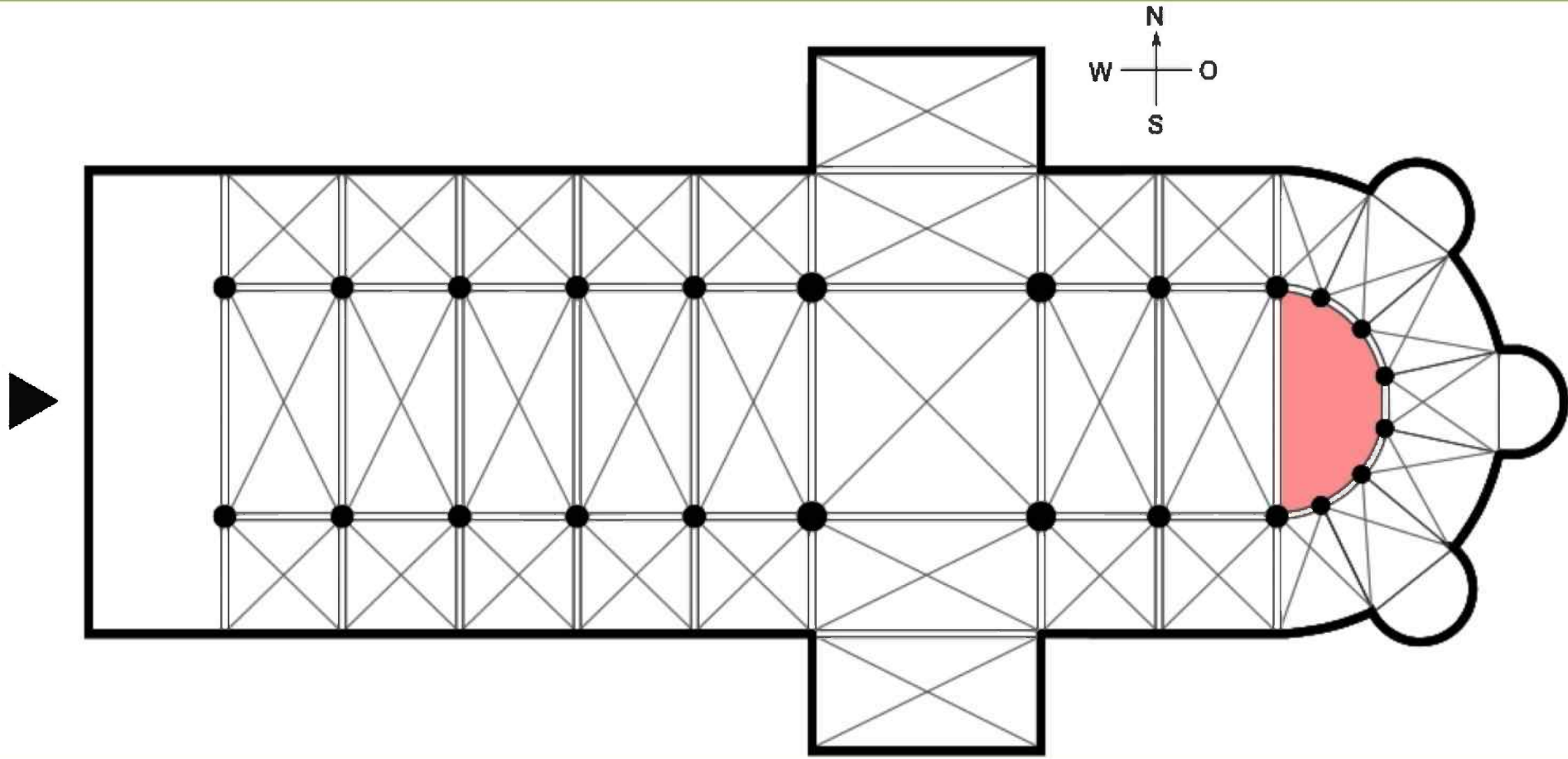
Σταυροειδής τρίκλιτη βασιλική με αψίδα: το εγκάρσιο κλίτος

Σταυροειδής τρίκλιτη βασιλική με αψίδα: το τριώροφο μέρος στο κέντρο του εγκάρσιου κλίτους. Εδώ μπορεί να υψώνεται πύργος / καμπαναριό.

Σταυροειδής τρίκλιτη βασιλική με αψίδα: ο «χορός»,
ο χώρος για το βωμό

Σταυροειδής τρίκλιτη βασιλική με αψίδα: η αψίδα

Η γλυπτική της ρομανικής εποχής

1. Γλυπτική στη Γαλλία.
2. Γλυπτική στην Ιταλία.

Γλυπτός διάκοσμος

1. Ο γλυπτός διάκοσμος περιορίζεται τόσο στις Γαλλικές όσο και στις Ιταλικές εκκλησίες στην πρόσοψη (που φέρει συχνά πρόθυρο) και σε κιονόκρανα με μορφές στους κίονες που χωρίζουν τα κλίτη μεταξύ τους.
2. Στις Γαλλικές εκκλησίες (μοναστηριακές ή προσκυνητικές) το τύμπανο πάνω από την κύρια πόρτα εισόδου φέρει συχνά τον Χριστό Παντοκράτορα («*maiestas Domini*»), θέμα που οδηγεί στην απεικόνιση της Τελευταίας Κρίσης.

Γλυπτός διάκοσμος

3. Απαντούν επίσης μορφές Αποστόλων και Αγίων, άγγελοι και σκηνές της Παλαιάς και Καινής Διαθήκης.
4. Ο Χριστός Παντοκράτωρ συχνά συνοδεύεται από τα σύμβολα των τεσσάρων Ευαγγελιστών.
5. Αρκετές φορές υπάρχει ένα είδος νάρθηκα, οπότε ο γλυπτός διάκοσμος μπορεί να βρίσκεται πάνω από την εσωτερική κύρια είσοδο.

Τρία παραδείγματα για ρομανικές εκκλησίες στη Γαλλία και τον γλυπτό διάκοσμό τους

«Το Χρονικό της Τέχνης», σελ. 171-183:
«Η στρατευόμενη εκκλησία. Ο 12^{ος} αιώνας»

- Η βασιλική της Αγίας Μαρίας Μαγδαληνής στο Vezelay («Sainte-Marie-Madeleine») της Βουργουνδίας Γαλλίας (περίπου 1140).

Βασιλική της Αγ. Μαρίας
Μαγδαληνής (Sainte-
Marie-Madeleine) του
Vezelay (Βουργουνδία,
Γαλλία), περίπου 1140
μ.Χ.

Ο νάρθηκας έχει τρεις πύλες εισόδου στον ναό με πλούσιο γλυπτό διάκοσμο που χρονολογείται π. 1115. Το τύμπανο της κεντρικής πύλης απεικονίζει την Ιεραποστολή ή Πεντηκοστή. Στο κέντρο ο Χριστός ένθρονος σε μάντορλα, στέλνει ακτίδες φωτός στα κεφάλια των Αποστόλων. Ο Άγιος Πέτρος που αναγνωρίζεται από τα κλειδιά, βρίσκεται ακριβώς στα δεξιά του Χριστού.

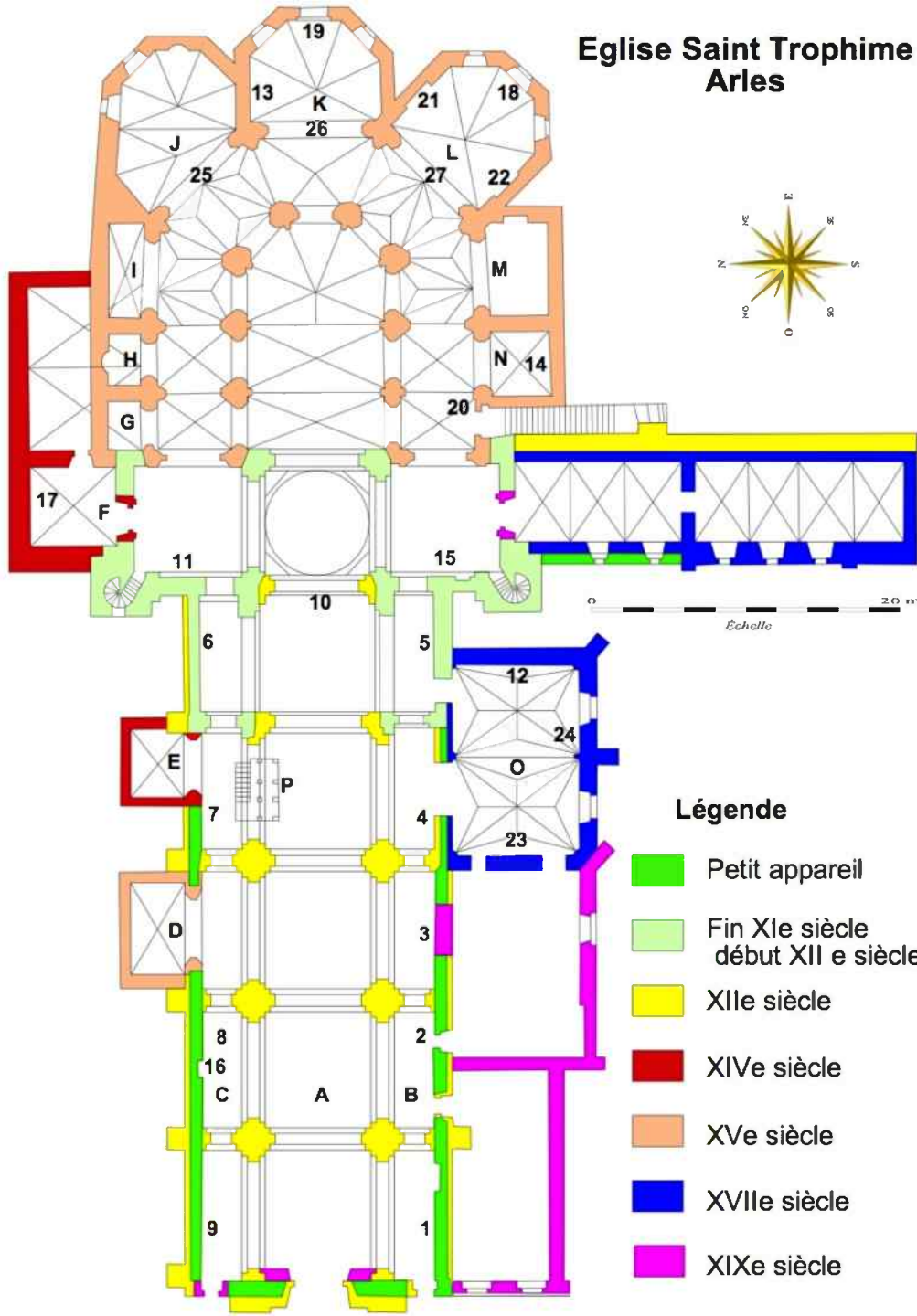
Στη βασιλική της Vezelay υπάρχουν πολλά κιονόκρανα με ανάγλυφες σκηνές. Η απεικόνιση του «μύλου των μυστηρίων», π. 1120/32, έχει την πιο υψηλή ποιότητα ανάμεσά τους. Ο Μωυσής ρίχνει κόκκους σιταριού (δηλ. την Παλαιά Διαθήκη) σε έναν μύλο (σύμβολο για τον ίδιο τον Χριστό) ο οποίος παράγει αλεύρι (την Καινή Διαθήκη) που το μαζεύει ο Απόστολος Παύλος προσεκτικά σε ένα σάκκο. – Το κιονόκρανο βρίσκεται στο νότιο κλίτος της εκκλησίας, και έτσι η μορφή του Μωυσή μένει στο σκοτάδι, ενώ του Παύλου στο φως, και η ρόδα του μύλου είναι γυρισμένη ούτως ώστε να φωτίζεται επίσης από τον ήλιο.

Τρία παραδείγματα για ρομανικές εκκλησίες στη Γαλλία και τον γλυπτό διάκοσμό τους

«Το Χρονικό της Τέχνης», σελ. 171-183:
«Η στρατευόμενη εκκλησία. Ο 12^{ος} αιώνας»

- Η εκκλησία του Αγίου Τρόφιμου («Saint Trôphime») στην πόλη Αρλ (Arles) της Νότιας Γαλλίας (περίπου 1180).

Eglise Saint Trophime Arles

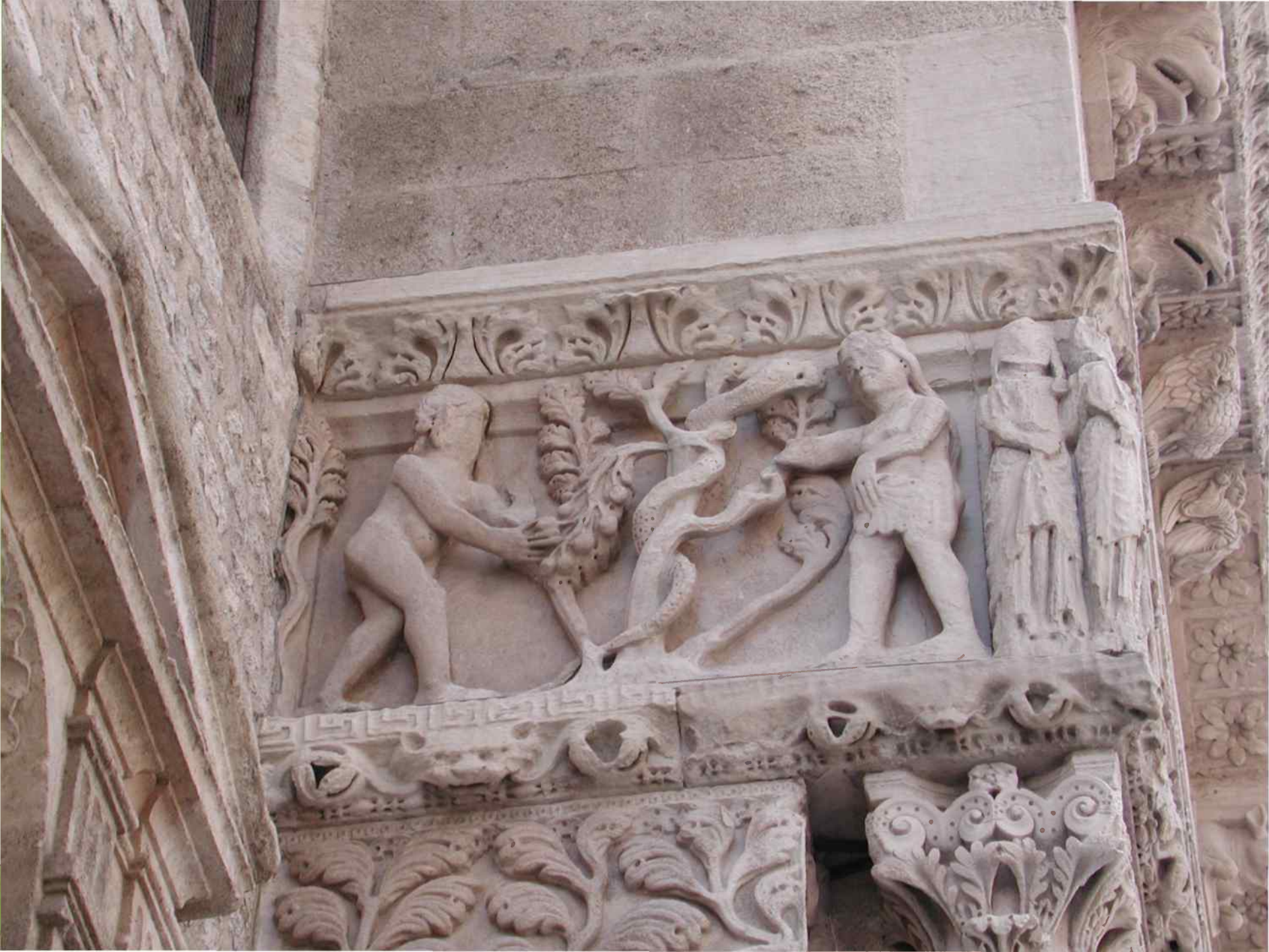

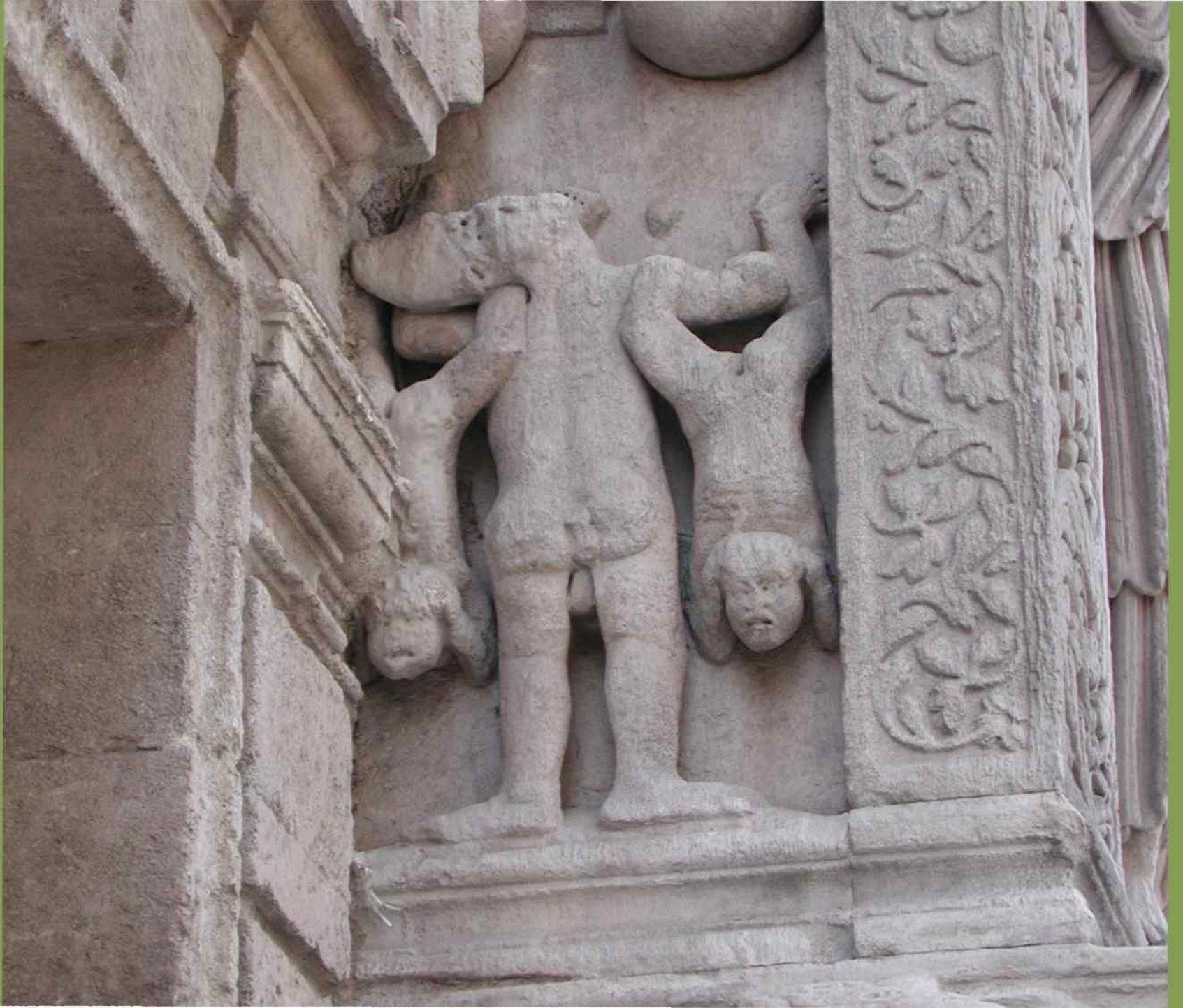

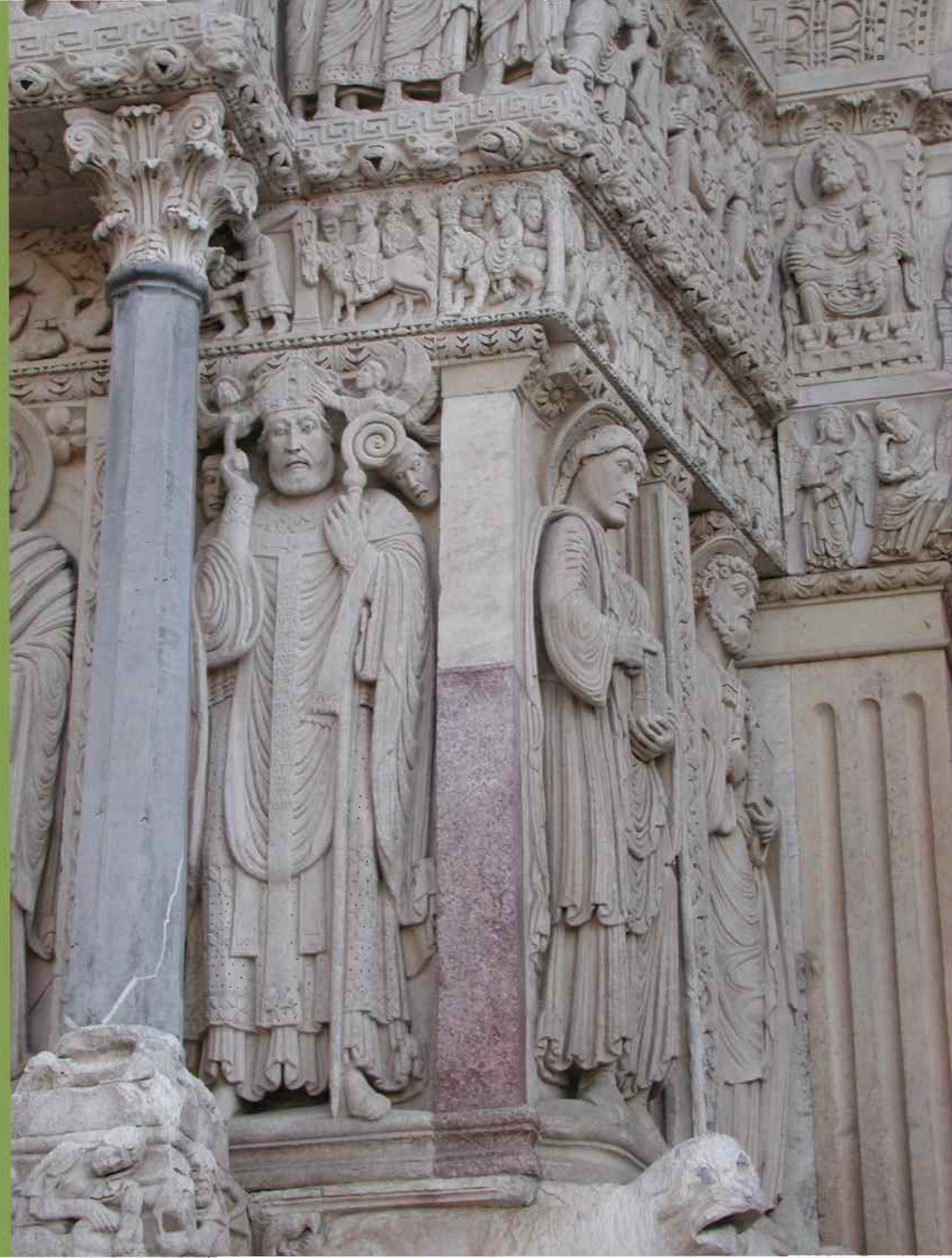

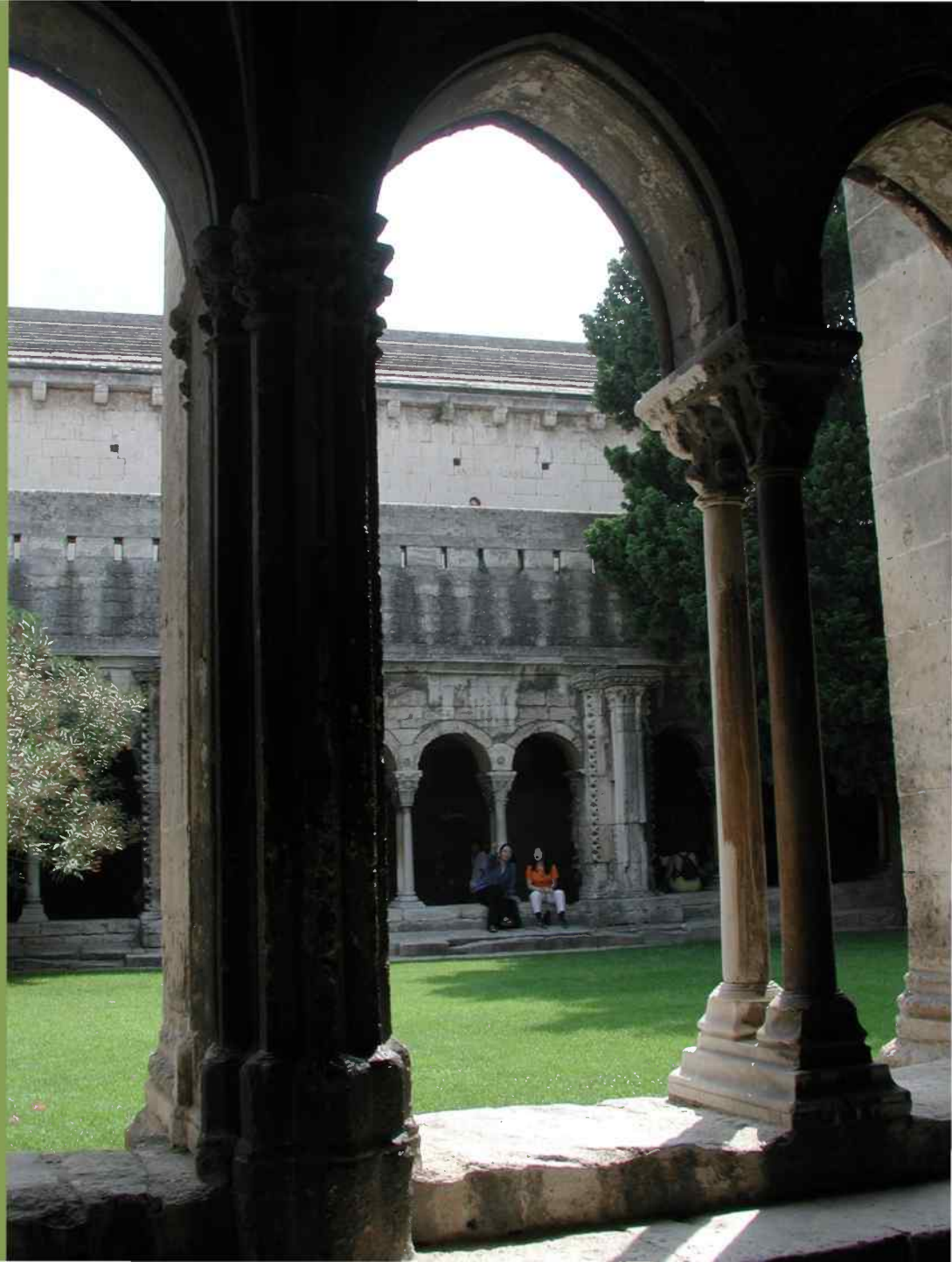

Βασιλική του Αγίου
Τρόφιμου (Saint
Trophime) στην Arles
(Νότια Γαλλία): ο κήπος
(«*chiostro*»).

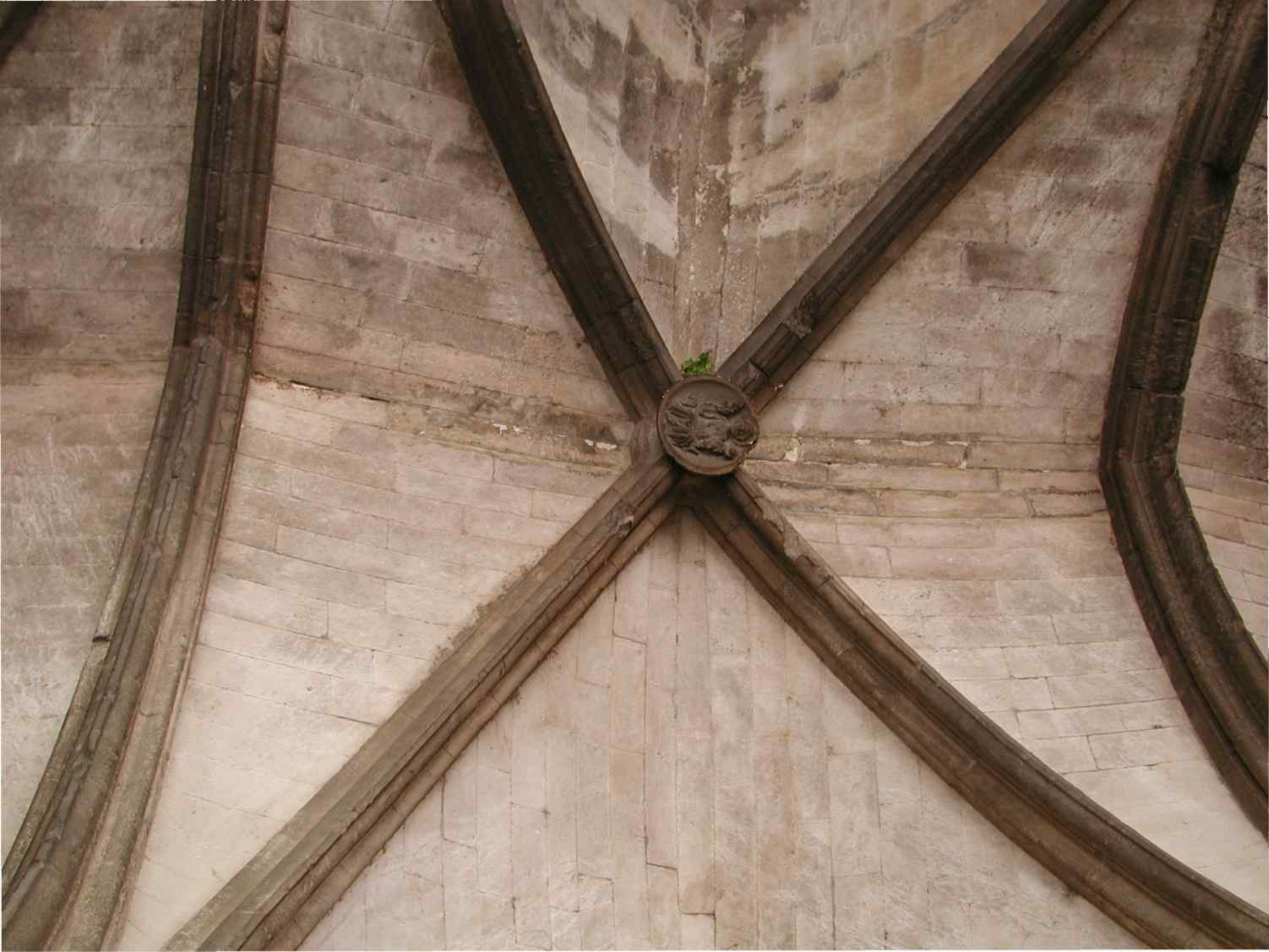

Βασιλική του Αγίου Τρόφιμου (Saint Trophime) στην Arles (Νότια Γαλλία): ανάγλυφο με τη μορφή του Αγίου.

Βασιλική του Αγίου Τρόφιμου (Saint Trophime) στην Arles (Νότια Γαλλία): ένας από τους τέσσερεις διαδρόμους στον κήπο («*chiostro*»). Τα οξυκόρυφα τόξα (σώζονται σε δύο από τους τέσσερεις διαδρόμους) μαρτυρούν την αλλαγή της τεχνοτροπίας από τη ρομανική στη γοτθική

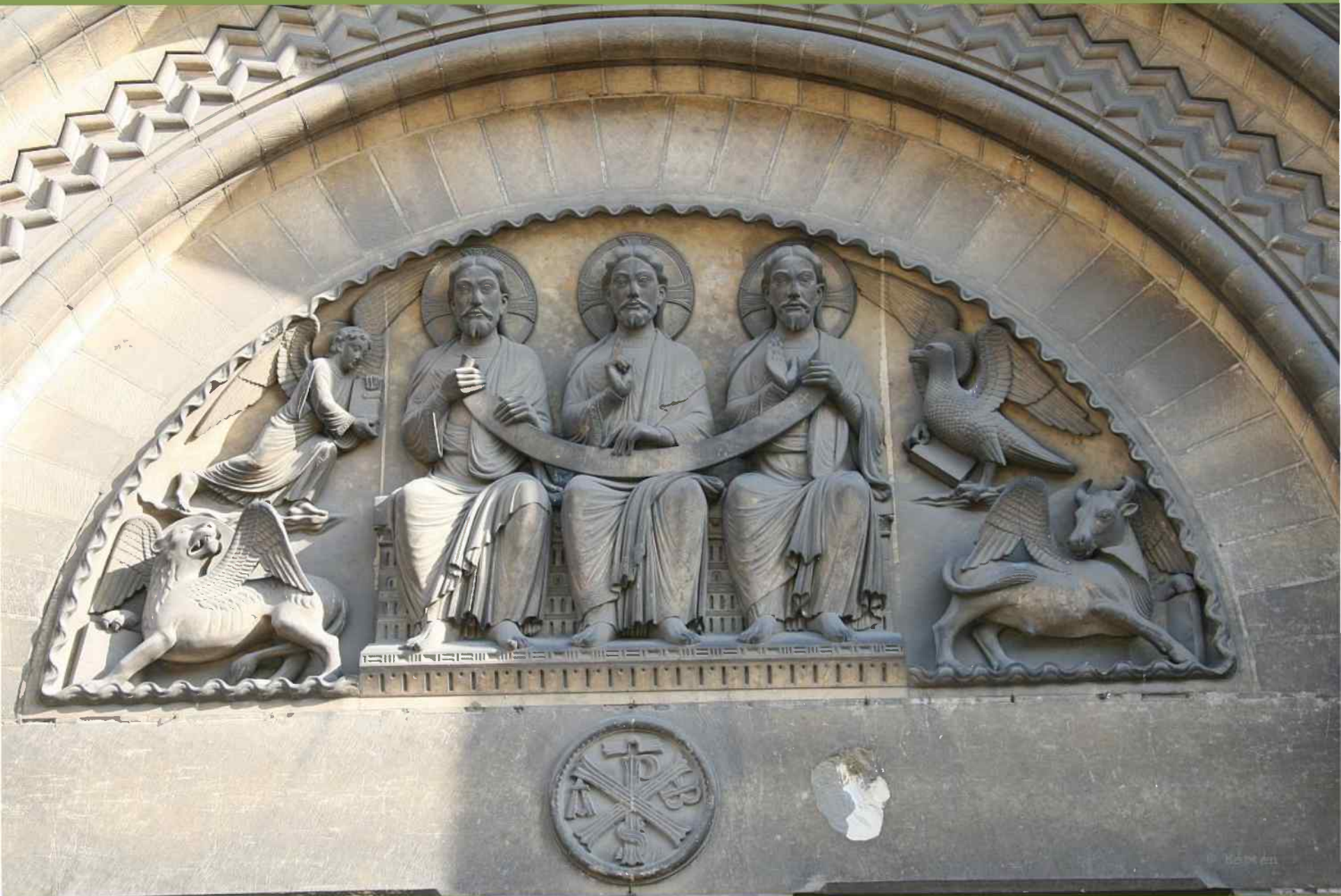

Τρία παραδείγματα για ρομανικές εκκλησίες στη Γαλλία και τον γλυπτό διάκοσμό τους

- Η εκκλησία της Αγίας Τριάδας («Sainte Trinité») στην πόλη Caen της Νορμανδίας (περίπου 1060).

4 παραδείγματα για ρομανικές εκκλησίες / βαπτιστήρια στην Ιταλία και τον γλυπτό διάκοσμό τους

- Η εκκλησία του Αγίου Γεμινιανού (San Gimignano) στη Μόντενα (Modena) της Βόρειας Ιταλίας.

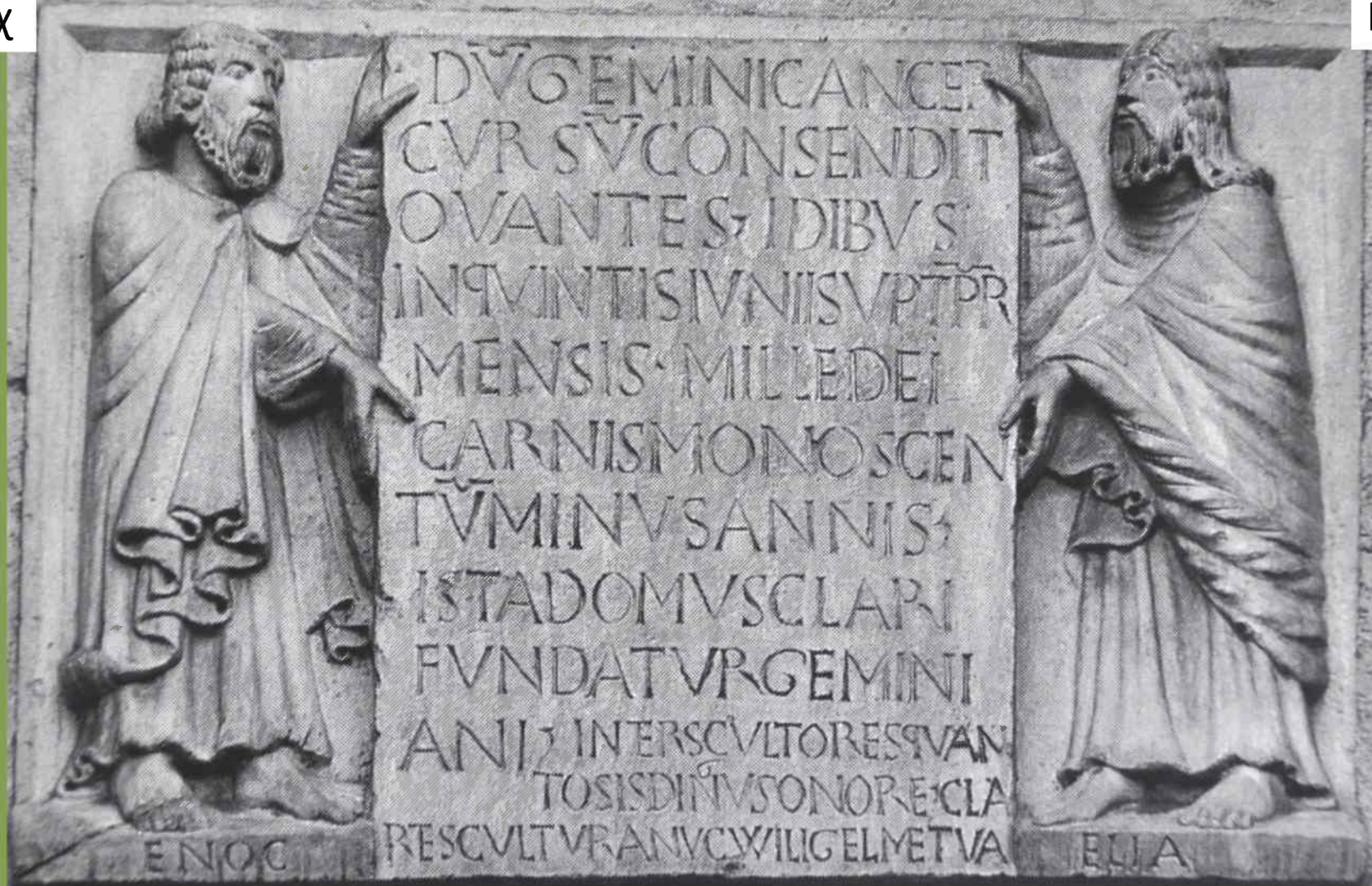
Ο καθεδρικός ναός του Αγίου Γεμινιανού (San Gimignano) στη Modena

- Ο San Gimignano ήταν ο πρώτος επίσκοπος της Modena και πέθανε το 397. Πάνω από τον τάφο του ανεγέρθηκε εκκλησία.
- Η σημερινή πεντάκλιτη εκκλησία χρονολογείται στο 1099-1110.
- Ο γλυπτός διάκοσμος, στη δυτική πρόσοψη, οφείλεται στον γλύπτη Wiligelmus (Γουλιέλμο).
- Αποτελείται από 4 ανάγλυφα, δεξιά και αριστερά της κεντρικής πύλης (εκεί επίσης λιοντάρια) και πάνω από τις δύο πλαϊνές πύλες.

- Ο Θεός μέσα σε επιμήκη μάντορλα.
- Η δημιουργία του Αδάμ.
- Η δημιουργία της Εύας.
- Το προπατορικό αμάρτημα.

Κτητορική επιγραφή της εκκλησίας, με την πρόσθεση τριών σειρών για τον καλλιτέχνη: *Inter scultores quan/to sis dignus onore, cla/ret scultura nunc Wiligelme tua.*

4 παραδείγματα για ρομανικές εκκλησίες / βαπτιστήρια στην Ιταλία και τον γλυπτό διάκοσμό τους

- Η μητρόπολη της Παναγίας (Santa Maria la Nuova, 1172-1176) στο Μονρεάλε της Σικελίας. Γλυπτά στον κήπο της Μονής («*chiostro*», 1174-89).

Γλυπτός διάκοσμος
κιονοκράνου στην
εσωτερική αυλή /
κήπο της εκκλησίας
(«*chiostro*»).

Αφιέρωση της
εκκλησίας στην
Παναγία από τον
βασιλιά της Σικε-
λίας Γουλιέλμο Β΄.

Γλυπτός διάκοσμος κιονοκράνου, σφαγή ταύρου. Η παράσταση επηρεάζεται σαφώς από την ειδωλολατρική παράσταση του θεού Μίθρα ο οποίος σφάζει ταύρο (βλ. επόμενη διαφάνεια).

Ο θεός Μίθρας
σφάζει ταύρο,
ρωμαϊκό γλυπτό.

4 παραδείγματα για ρομανικές εκκλησίες / βαπτιστήρια στην Ιταλία και τον γλυπτό διάκοσμό τους

- Η εκκλησία του Αγίου Μινιάτου (San Miniato al Monte) στη Φλωρεντία. Ο μαρμάρινος άμβωνας (π. 1200).

4 παραδείγματα για ρομανικές εκκλησίες / βαπτιστήρια στην Ιταλία και τον γλυπτό διάκοσμό τους

- Ο γλύπτης Benedetto Antelami (εργάστηκε 1178 – π. 1233)
- Το βαπτιστήριο στην Πάρμα της Βόρειας Ιταλίας (1196 – π. 1220).

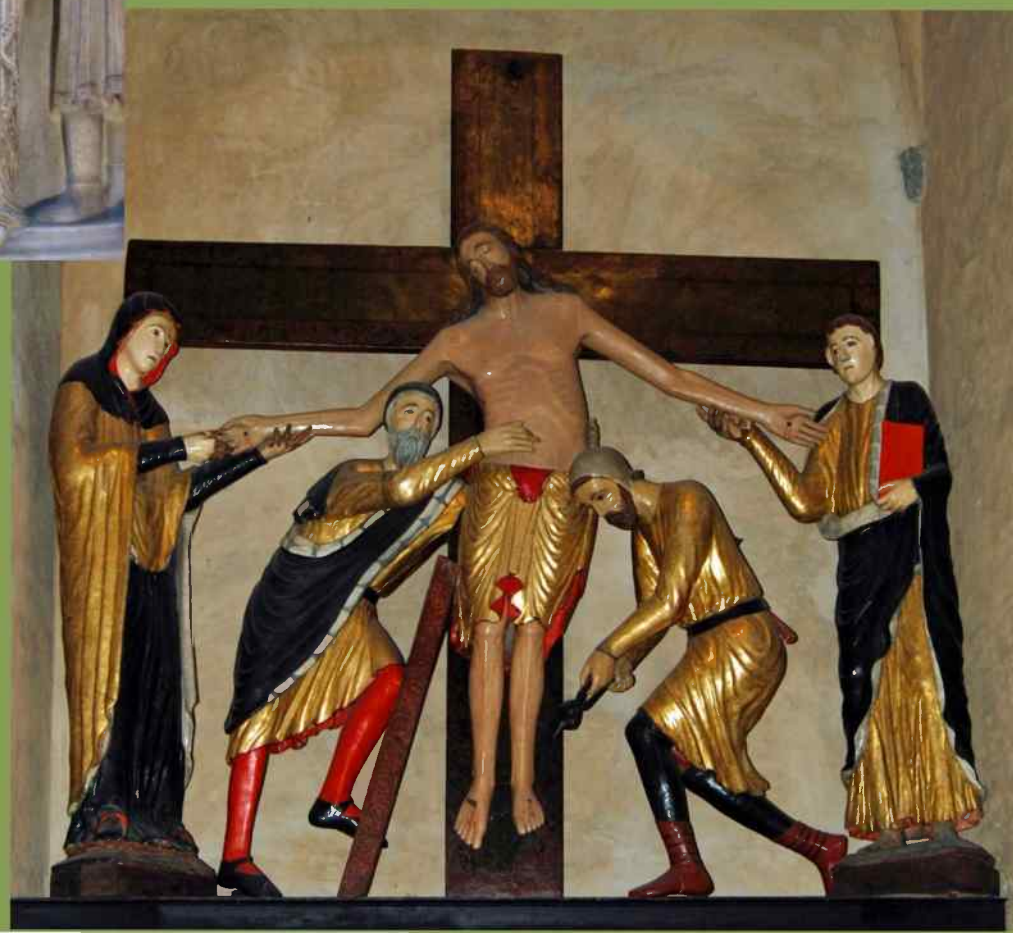
Ο Benedetto Antelami

- Ανάγλυφο: Η Κάθοδος από τον Σταυρό, μητρόπολη της Parma, 1178 (επιγραφή). Ίσως ανάγλυφο για άμβωνα, όπως αυτός στην εκκλησία San Miniato al Monte της Φλωρεντίας.
- Ανάμεσα στις μορφές ο Ήλιος και η Σελήνη (επιγραφές!), η Παναγία σε πένθος, ο λοχαγός Λογγίνος, η Εκκλησία και η Συναγωγή (επιγραφές!) και οι στρατιώτες που μοιράζουν τα ιμάτια του Χριστού.

Παρόμοια σκηνή της Καθόδου από τον Σταυρό σε ξυλόγλυπτο σύμπλεγμα, λίγο νεότερο. Volterra, Ιταλία, Μητρόπολη. π. 1250 μ.Χ.

BENEDICTVS

Ο Benedetto Antelami

- Ανάγλυφα: Μήνες και εποχές του έτους, βαπτιστήριο της Parma, 1196 – π. 1220. Ίσως για την πρόσοψη του κτιρίου, από τα μέσα του 13^{ου} αι. στο εσωτερικό.
- Ανάμεσα στις μορφές ο Οκτώβριος, Νοέμβριος, Δεκέμβριος καθώς και ο Χειμώνας και η Άνοιξη.
- Ολόγλυφα: Ο βασιλιάς Σολομών και η βασίλισσα της Σαβά, από την πρόσοψη του κτιρίου, σε κόγχη ή κόγχες.

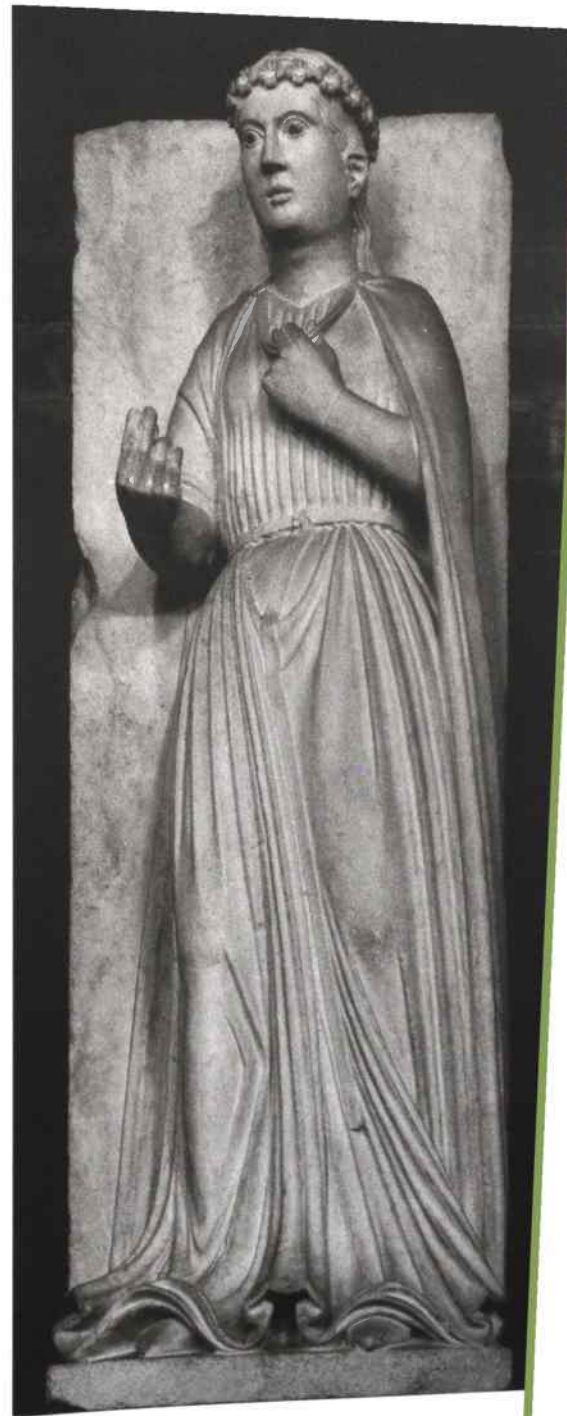
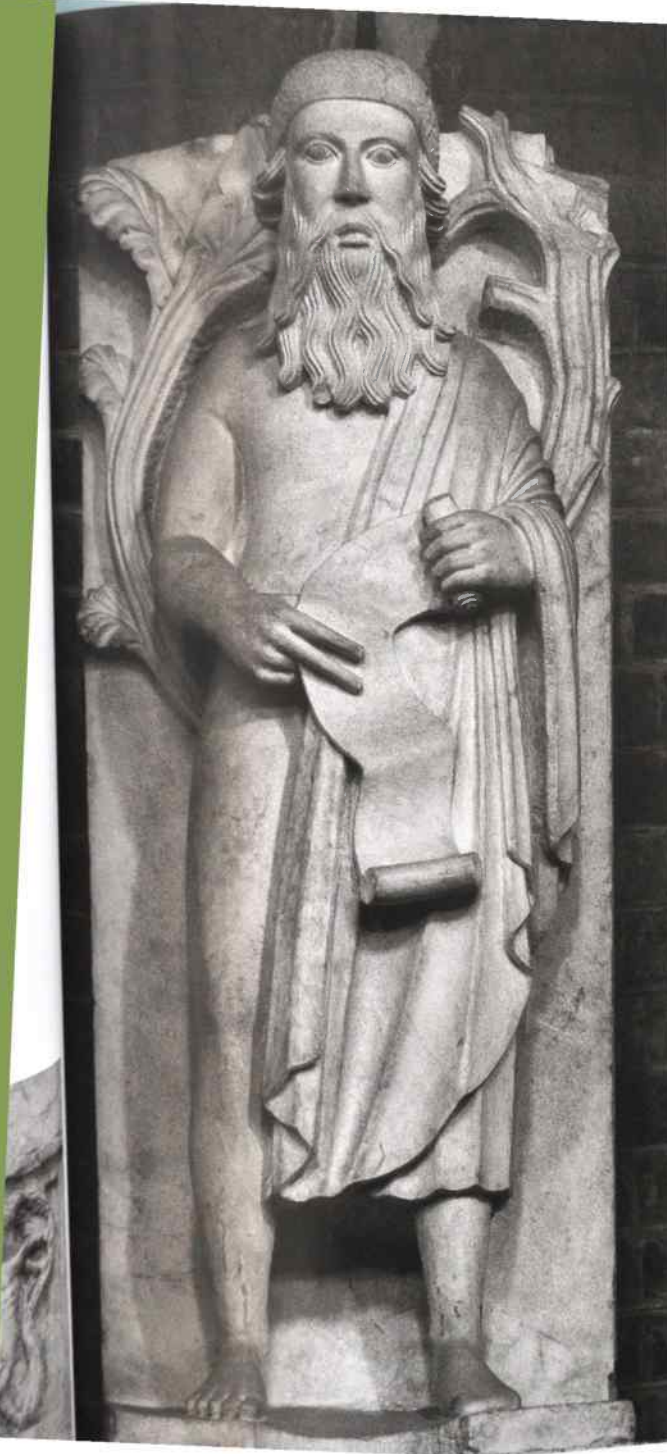

Ανάγλυφα μηνών:
Οι μήνες Οκτώβριος,
Νοέμβριος και
Δεκέμβριος όπως
τοποθετήθηκαν στον
τοίχο στο εσωτερικό
του βαπτιστηρίου
ήδη στα μέσα του
13^{ου} αι. Η ζωγραφική
επένδυση, οι κίονες
και τα ανάγλυφα με
τα ζώα είναι της ίδιας
εποχής.

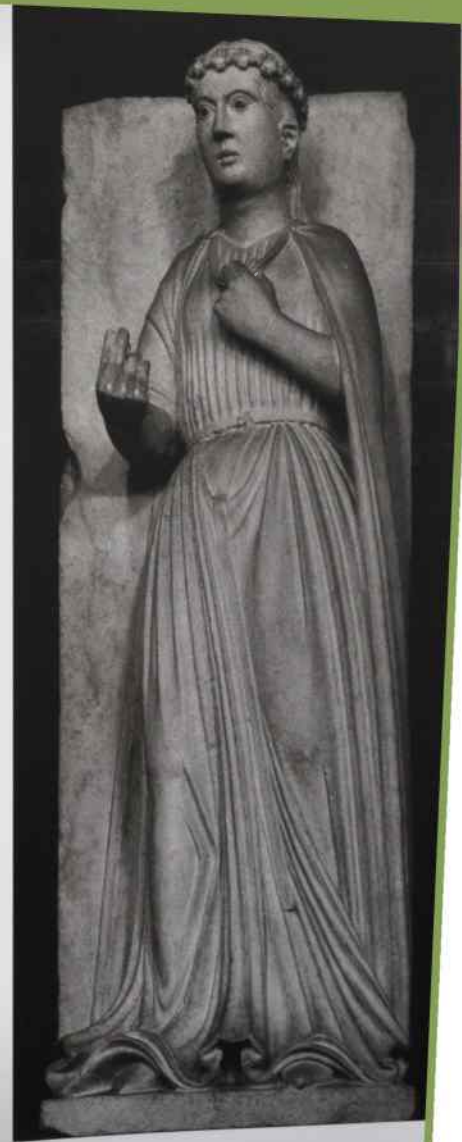
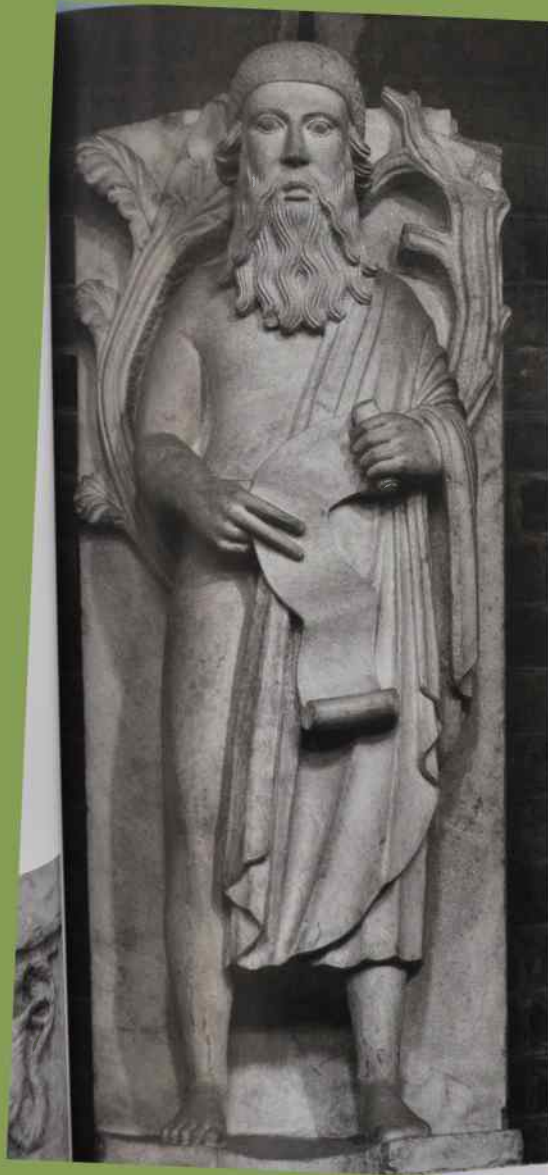
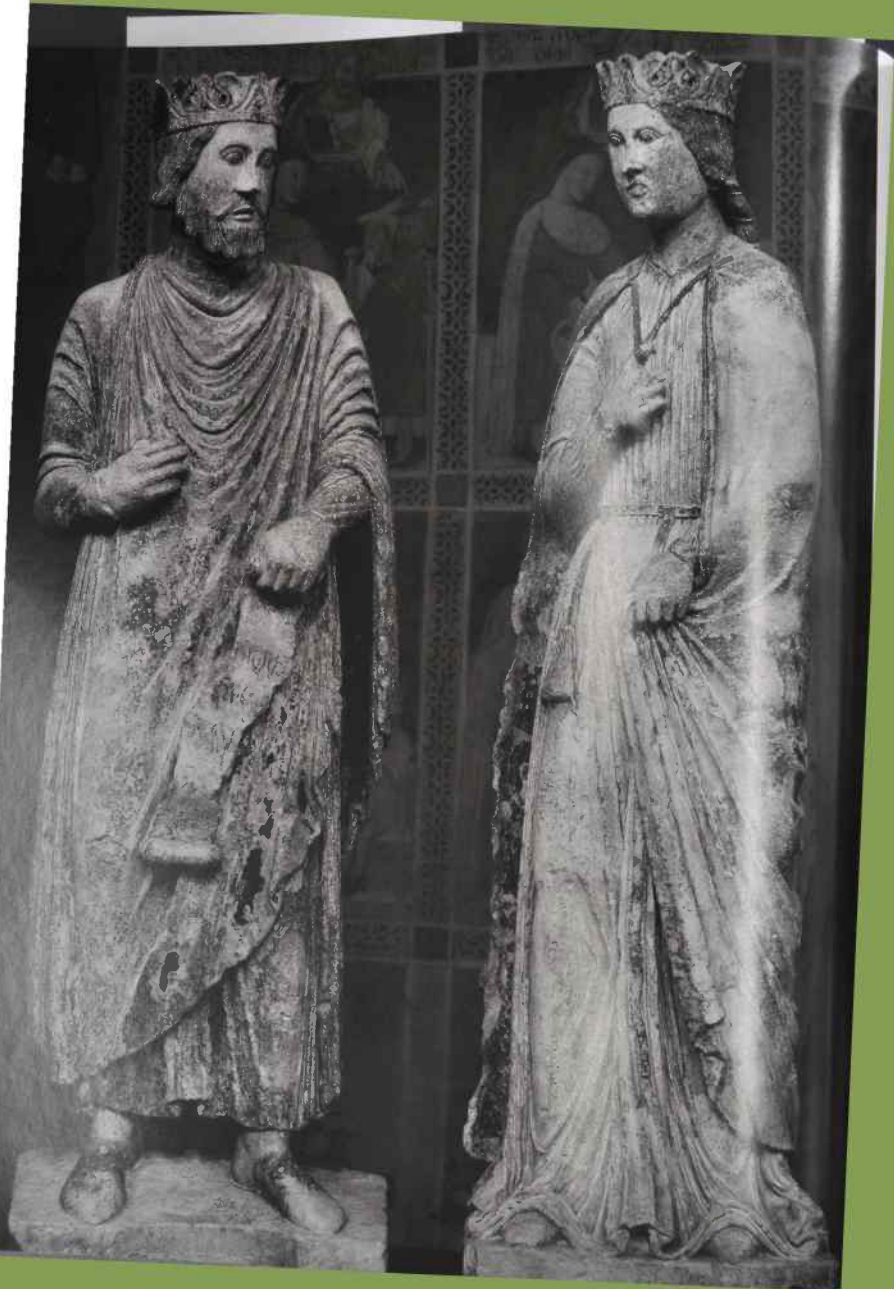
Οι προσωποποιήσεις του Χειμώνα και της Άνοιξης, από τα ανάγλυφα μηνών στο βαπτιστήριο της Πάρμα. Κατά το 1/3 μεγαλύτερες μορφές από αυτές των Μηνών (Μήνες π. 1 μ, Άνοιξη 1,41 μ.).

Ίσως να είχαν προβλεφθεί και το Καλοκαίρι και το Φθινόπωρο, και να μην είχε τελειώσει ο γλύπτης.

Ο βασιλιάς Σολομών και η βασίλισσα της Σαβά. Ολόγλυφες μορφές που όμως ήταν τοποθετημένες σε κόγχη/κόγχες στην πρόσοψη του κτιρίου. Συγκρίνονται τόσο μορφολογικά όσο και χρονολογικά με τα ανάγλυφα των εποχών του έτους.

Ο «Βιργίλιος» της Μάντοβα

- Παράσταση γραφέα από κόκκινο μάρμαρο της Verona (π. 1230/40).
- Στη Mantova, Museo di Palazzo Ducale.
Ύψ. 1,20 μ.
- Αρχικά τοποθετημένο μάλλον στο Palazzo della Ragione, Αίθουσα Συνεδριάσεων, σε κόγχη.
- Παρόμοιο ανάγλυφο στην πρόσοψη του Δημαρχείου (Palazzo del Podestà) απεικονίζει τον ποιητή από τη Μάντοβα, Βιργίλιο, εξ ου και η ερμηνεία αυτού του αναγλύφου.

Ρομανική γλυπτική: συμπεράσματα

1. Τόσο στη Γαλλία όσο και στην Ιταλία η γλυπτική αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο των εκκλησιών.
2. Στο εξωτερικό τους διακοσμείται η πρόσοψη.
3. Στις γαλλικές εκκλησίες βρίσκουμε ανάγλυφο διάκοσμο στο τύμπανο πάνω από την κεντρική είσοδο, στις ιταλικές ανάγλυφα πάνω από και δίπλα στις πύλες εισόδου (βλ. στις πρώτες διαφάνειες, «τοπικές ιδιαιτερότητες»).

Ρομανική γλυπτική: συμπεράσματα

4. Οι εκκλησίες στη Γαλλία είναι οι μεγάλοι ναοί κατά μήκος των διαδρομών των προσκυνητών, ή εκκλησίες μονών. Στην Ιταλία, πρώιμη ίδρυση πόλεων οδηγεί στο να υπάρχει ανάγκη μητροπολιτικών ναών (προ παντός στη Βόρεια Ιταλία).
5. Η έλλειψη, λόγω των ιστορικών γεγονότων των περασμένων αιώνων, εκπαιδευμένων τεχνιτών έχει ως αποτέλεσμα την αργή εξέλιξη στην κατασκευή των εκκλησιών και στη γλυπτική. Στην Πίζα π.χ. η μητρόπολη αρχίζει να κατασκευάζεται το 1064, τα γλυπτά μόλις στον 12^ο αι.

Ρομανική γλυπτική: συμπεράσματα

6. Κατά κανόνα δεν υπάρχουν ειανογραφικά προγράμματα.
7. Στη Γαλλία, η «Maiestas Domini» (ο Παντοκράτωρ) στα τύμπανα οδηγεί στην απεικόνιση της Τελευταίας Κρίσης.
8. Στην Ιταλία, θέματα είναι λιοντάρια, προφήτες, εικόνες μηνών και των εργασιών του εκάστοτε μήνα. Συχνά και τα κιονόκρανα στο εσωτερικό των εκκλησιών φέρουν γλυπτό διάκοσμο.

Ρομανική γλυπτική: συμπεράσματα

9. Τελευταίο, και πιο σημαντικό: Τα θέματα, επειδή την εντολή και τα χρήματα για τα γλυπτά έδινε η Εκκλησία (μονές, συμβούλια εκκλησιαστικά κτλ.), είναι θρησκευτικού περιεχομένου.
10. Πρώτες, ελάχιστες ενδείξεις για «αστική» τέχνη υπάρχουν εντούτοις: ο «Βιργίλιος» της Μάντοβα / Mantova στη Β. Ιταλία.